

PAMUKKALE ÜNİVERSİTESİ ARKEOLOJİ ENSTİTÜSÜ SÜRELİ YAYINI
JOURNAL OF PAMUKKALE UNIVERSITY INSTITUTE OF ARCHAEOLOGY

SAYI / ISSUE 5

HAZİRAN / JUNE 2022

e-ISSN: 2717-8471

LYCUS

DERGİSİ
JOURNAL

e-ISSN: 2717-8471

PAMUKKALE ÜNİVERSİTESİ ARKEOLOJİ ENSTİTÜSÜ SÜRELİ YAYINI
JOURNAL OF PAMUKKALE UNIVERSITY INSTITUTE OF ARCHAEOLOGY

LYCUS **DERGİSİ**
JOURNAL

- Sayı/Issue 5
- Haziran/June 2022

<https://dergipark.org.tr/lycus>

LYCUS DERGİSİ BİLİM KURULU

Prof. Dr. Eşref ABAY
(Ege Üniversitesi, Türkiye)

Ord. Prof. Dr. Francesco D'ANDRIA
(Accademia dei Lincei, Italy)

Prof. Dr. Francesco GUIZZI
(Sapienza Università di Roma, Italy)

Prof. Dr. Grazia SEMERARO
(Università del Salento, Italy)

Prof. Dr. Havva İŞKAN IŞIK
(Akdeniz Üniversitesi, Türkiye)

Prof. Dr. Levent ZOROĞLU
(Batman Üniversitesi, Türkiye)

Prof. Dr. Musa KADIOĞLU
(Ankara Üniversitesi, Türkiye)

Prof. Dr. Ramazan ÖZGAN
(Selçuk Üniversitesi (Emekli), Türkiye)

Prof. Dr. R. R. R. SMITH
(University of Oxford, England)

Prof. Dr. Thekla SCHULZ BRIZE
(Technische Universität Berlin, Germany)

LYCUS DERGİSİ YAYIN KURULU

Prof. Dr. Elif ÖZER
(Pamukkale Üniversitesi, Türkiye)

Prof. Dr. Suat ATEŞLİER
(Aydın Adnan Menderes Üniversitesi,
Türkiye)

Prof. Dr. Turhan KAÇAR
(İstanbul Medeniyet Üniversitesi, Türkiye)

Prof. Dr. Ayşe AYDIN
(Muğla Sıtkı Koçman Üniversitesi, Türkiye)

Prof. Dr. Yaşar Selçuk ŞENER
(Ankara Hacı Bayram Veli Üniversitesi,
Türkiye)

Doç. Dr. Şükrü ÖZÜDOĞRU
(Burdur Mehmet Akif Ersoy Üniversitesi,
Türkiye)

Doç. Dr. Hakan ÖZTANER
(Ankara Üniversitesi, Türkiye)

Doç. Dr. Ali OZAN
(Pamukkale Üniversitesi, Türkiye)

Doç. Dr. Murat ÇEKİLMEZ
(Aydın Adnan Menderes Üniversitesi,
Türkiye)

Doç. Dr. Barış SEMİZ
(Pamukkale Üniversitesi, Türkiye)

Doç. Dr. Esengül AKINCI ÖZTÜRK
(Pamukkale Üniversitesi, Türkiye)

Doç. Dr. Murat TAŞKIRAN
(Pamukkale Üniversitesi, Türkiye)

Doç. Dr. Barış GÜR
(Dokuz Eylül Üniversitesi, Türkiye)

Dr. Tommaso ISMAELLI
(CNR ISPC National Research Council –
Institute of Heritage Science, Italy)

LYCUS DERGİSİ ○ LYCUS JOURNAL

PAMUKKALE ÜNİVERSİTESİ ARKEOLOJİ ENSTİTÜSÜ SÜRELİ YAYINI
JOURNAL OF PAMUKKALE UNIVERSITY INSTITUTE OF ARCHAEOLOGY

• Sayı/Issue 5 • Haziran/June 2022

Yayın Sahibi / Owner

Pamukkale Üniversitesi Arkeoloji Enstitüsü adına Müdür
Director on Behalf of Pamukkale University Institute of Archaeology

Prof. Dr. Celal ŞİMŞEK

Yazı İŐleri Müdürü / Editor-in-Chief

Prof. Dr. Bilal S Ő T

Baş Editör / Editor-in-Chief

Prof. Dr. Celal ŞİMŞEK

Editör Yardımcısı / Co-Editor

Dr. Bilge YILMAZ KOLANCI

Editörler Kurulu / Editorial Board

Prof. Dr. Bahadır DUMAN Prof. Dr. Bilal S Ő T

Prof. Dr. Fahriye BAYRAM

Düzelti, Redaksiyon ve Mizanpaj/ Proofreading, Copyediting and Layout

Dr. Bilge YILMAZ KOLANCI

YazıŐma Adresi

Arkeoloji Enstitüsü, Pamukkale Üniversitesi, Kınıklı YerleŐkesi 20070 Denizli/TÜRKİYE

Tel. + 90 (258) 296 38 95 Fax. + 90 (258) 296 35 35 E.mail: lycus@pau.edu.tr

• <https://dergipark.org.tr/lycus> • <https://www.pau.edu.tr/arkeolojienstitusu>

Lycus Dergisi uluslararası hakemli ve bilimsel, açık eriŐimli bir e-dergi olup yılda iki kez (Haziran ve Aralık) yayımlanmaktadır. Dergide yayımlanan çalışmaların tüm sorumluluŐu yazarlara aittir. Pamukkale  niversitesi'nin yazılı izni olmadan derginin tamamı veya herhangi bir bölümü kopya edilemez.

Lycus Journal is an international blind peer-reviewed academic open-access e-journal published twice a year, in June and December. All liability of published articles rests on the authors. The journal may not be copied partially or entirely without written consent of Pamukkale University.

• Lycus Dergisi **ASOS İndeks** ve **Index Copernicus** tarafından taranmaktadır.
Lycus Journal is indexed by **ASOS İndeks** and **Index Copernicus**

İÇİNDEKİLER

CONTENTS

•Sayı/Issue 5

•Haziran/June 2022

ARAŞTIRMA MAKALELERİ/RESEARCH ARTICLES

İbrahim Çeşmeli – Abdisabur Raimkulov – Hande Günözü-Ulusoy

Arkeolojik Çalışmalar Işığında Yerkurgan Merkez Tapınağı ve Zerdüşçülük Tapınak Mimarisi 1

Yerkurgan Central Temple in the Light of Archeological Works and Zoroastrianism Temple Architecture

Bilal Söğüt – Nihal Durnagözü

Karia Stratonikeia Territoriumu'ndan Figürlü Mangal Tutaçları 59

Figural Applique Handles Portable Stoves from the Territory of Karian Stratonikeia

İlkay Göçmen

Lamos Vadisi'nden Üç Taş Köprü 93

Three Stone Bridges from Lamos Valley

Sara Bozza

Ionic Architecture in Hierapolis of Phrygia in the Hellenistic and Imperial Period: Architectural Models, Iconographic Schemes and Formal Language 109

Phrygia Hierapolis'i'nde Hellenistik ve Roma İmparatorluk Dönemleri İon Mimarisi: Mimari Modeller, Şemalar ve Stiller

LYCUS DERGİSİ'NİN AMACI, KAPSAMI VE YAYIN POLİTİKASI

Amaç

Lycus Dergisi, her yıl Haziran ve Aralık aylarında olmak üzere yılda iki sayı olarak yayımlanan, bilimsel ve hakemli bir e-dergidir. Lycus Dergisi; başta Anadolu Arkeolojisi, Antik Dönem Tarihi Coğrafyası, Prehistorya, Protohistorya, Önasya ve Klasik Arkeoloji, Müzecilik, Eskiçağ Tarihi, Epigrafi, Nüvizmatik, Antropoloji, Arkeometri, Koruma-Onarım, Mimarlık Tarihi gibi alanların konularını kapsayan, disiplinler arası çalışmaları yayımlamayı amaçlamaktadır.

Kapsam

Lycus Dergisi, Anadolu Arkeolojisi, Tarihi Coğrafyası olmak üzere Prehistorik Dönem'den başlayarak, günümüze kadar olan kültür mirası, buluntular, arkeolojik kazı ve yüzey araştırmalarının sonuçları, restorasyon, konservasyon, müzecilik, antropoloji, epigrafi, etno-arkeoloji gibi bilimsel çalışmaları kapsar. Bunların dışında ilk defa yapılan tespitler, uygulamalar ve analiz çalışmalarının yer aldığı yazıları içerir.

Yayın Politikası

- Lycus Dergisi, Haziran ve Aralık ayı olmak üzere yılda iki sayı olarak yayımlanır. Hakem değerlendirme sürecinden olumlu görüş alan makaleler, yıllık yayın için belirlenen hedefi aşması durumunda bir sonraki sayıda yayımlanması amacıyla havuzda bekletilir. Makalelerdeki öncelik, yazar tarafından çalışmanın gönderildiği tarih ve makale niteliği göz önüne alınarak belirlenir.

- Lycus Dergisi'ne gönderilen çalışmaların daha önce herhangi bir yayın organında yayımlanmamış olması ve sisteme eklendiğinde bir başka yayın organının değerlendirme aşamasında bulunmaması gerekir. Yayımlanmak üzere gönderilen çalışma, yazarın tezinden (lisans/yüksek lisans/doktora) üretilmişse veya bilimsel bir kongre/toplantıda sunulmuşsa bunun başlığa konulacak dipnot ile açıklanması gereklidir. Bu çalışma, yayın kurulu tarafından uygun görüldüğü takdirde tarih ve yer bildirmek şartı ile kabul edilebilir.

- Başvurunun yapılmasından, yazının yayımlanma aşamasına kadar geçen süreçteki bütün işlemler elektronik ortamda (<https://dergipark.org.tr/lycus>) gerçekleşir. Herhangi bir yazının elektronik sisteme eklenmesi, çalışmanın yayımlanması için başvuru olarak kabul edilir ve değerlendirme süreci başlar. Yazarlar yayımlanmak üzere gönderdikleri çalışmaların yayın haklarını, Pamukkale Üniversitesi Arkeoloji Enstitüsü bünyesindeki Lycus Dergisi'ne devretmiş olurlar. Lycus Dergisi'nde yayımlanan çalışmaların telif hakkı dergiye ait olup referans gösterilmeden aktarılamaz, çoğaltılamaz ve dergi yönetiminden izin alınmaksızın bir başka yayın organında yayımlanamaz. Yayımlanan çalışmalar için yazarlara telif ücreti ödenmez.

- Lycus Dergisi'nde yayımlanmış yazılardan kaynaklanması muhtemel herhangi bir bilimsel, etik ve hukuki sorumluluk, yazar/yazarlara aittir. Bu hususta Dergi, herhangi bir hükümlülük kabul etmez.

- Dergiye gönderilen yazıların dergi kurallarına göre düzenlenmiş olması gereklidir. Yayın alt komisyonu, yazım kurallarına uymayan yazıları yayımlamama veya düzeltmek üzere yazar/yazarlara iade etme yetkisine sahiptir. Lycus Dergisi'nde yayımlanacak makalelerin yazarlarının TELİF HAKKI DEVRİ FORMU'nu eksiksiz doldurarak, ıslak imza ile adresimize göndermeleri gerekmektedir. Çalışma Dergi'ye gönderildikten sonra, hiçbir aşamada, Telif Hakkı Devri Formu'nda belirtilen yazar adları ve sıralaması dışında yazar adı eklenemez, silinemez ve sıralamada değişiklik yapılamaz.

- Etik İlkeler ve Yayın Politikasıyla ilgili daha kapsamlı bilgiye <https://dergipark.org.tr/tr/pub/lycus/policy> sayfasından ulaşabilirsiniz.

YAZIM KURALLARI

1. Makaleler World ortamında, Times New Roman harf karakteri kullanılarak yazılmış olmalıdır. Yunanca alıntılar dışında tüm metin tek yazı karakteri ile oluşturulmalıdır.
2. Metin 11 punto; özet, dipnot, katalog 9 punto; kaynakça 10 punto olmalı, tek satır aralıkla yazılmalıdır.
3. A4 boyutundaki yazılarda, sayfanın solundan ve üstünden 3 cm, sağından ve altından 2 cm boşluk bırakılmalıdır.
4. Ana başlık metnin yazıldığı dilde, 11 punto, düz ve kelimelerin ilk harfi büyük harfler ile ortalanarak, koyu yazılmalıdır. Yabancı dildeki başlık, ana başlığın bir alt satırında, 12 punto, italik ve kelimelerin ilk harfi büyük harfler ile ortalanarak, koyu yazılmalıdır.
5. Başlık altında, ortalanarak yazar/yazarların isimleri, 10 punto ve koyu yazılmalıdır. Yazar isimleri yıldızlı dipnot (*) ile dipnotta gösterilmeli, dipnotta ise yazarın akademik unvanı, çalıştığı kurumun adı, adresi ve e-posta adresi ile ORC-ID numaraları belirtilmelidir.
6. Yazar isimlerinin altında, 200 kelimeyi aşmayacak şekilde, ancak en az 150 kelime özet yazılmalıdır. Özette çalışmanın amacı, içerik ve sonuçları hakkında kısa ve açıklayıcı bilgiler bulunmalıdır. Özete en az 4, en fazla 6 kelimedenden oluşan anahtar kelimeler verilmelidir. Yabancı dildeki çalışmalarda metnin kaleme alındığı dilde ve Türkçe özet, Türkçe yazılmış çalışmalarda ise metin dilinde ve İngilizce özet yer almalıdır.
7. Dipnotlar sayfanın altında verilmeli ve makalenin başından sonuna kadar sayısal süreklilik izlemelidir.
8. Metin içerisindeki alt başlıklarda kelimelerin ilk harfi büyük, diğer harfleri küçük olmak üzere 11 punto olmalı ve koyu yazılmalıdır.
9. Çalışmanın tamamı, özet, kaynakça ve figürler ile birlikte 20 sayfayı geçmemeli, sağ alt köşeye sayfa numarası eklenmelidir. Bu sınırlamayı aşan çalışmalarda, editörlerin takdir hakkı göz önüne alınacaktır.
10. Makalede kullanılacak fotoğraf, resim, çizim ve harita gibi görsel verilerde "Fig." kısaltması kullanılmalı, numaralandırmada süreklilik gözetilmelidir. Metnin içinde kullanılan "Fig." ibaresi parantez içerisinde yer almalıdır. İki'den fazla figür belirtiliyorsa, iki rakam arasına boşluksuz tire (Fig. 2-4) konulmalıdır. Figür çözünürlükleri 300 dpi'den aşağı olmamalı ve JPEG formatında gönderilmelidir. Figürlerin listesi metnin sonunda, kaynakça bölümünün öncesinde yer almalıdır.
11. Kaynakça, makalenin sonunda bulunmalıdır. Kaynakçanın devamında, varsa figürler yer alır.
12. Makaleler, editörlerin önerileri doğrultusunda seçilen çift taraflı-kör hakemlik (gerektiğinde 3. hakeme gönderilebilir) ilkesine uygun olarak değerlendirilmektedir. Yazarın kimliğinden bağımsız olarak değerlendirilen yazılar için hakemlerin gerekli gördüğü düzeltme ve görüşler yazara iletilir. Yazım kurallarına uygun olmayan makaleler ise işleme konulmadan, yazarına iade edilecektir. Yazar, hakemlerden gelecek değişiklik, düzeltme ve ilaveleri yapmayı taahhüt etmiş sayılır.
13. Yayımlanan yazıların bilimsel sorumluluğu yazar/yazarlara aittir. Bu çalışmalar doğrudan ya da dolaylı olarak Lycus Dergisi'nin görüşü niteliği taşımaz.
14. Dipnot kaynakları aşağıdaki kurallara göre hazırlanmalıdır;
Tek Yazarlı Kaynak Gösterme: İnan 1987, 121.
İki Yazarlı Kaynak Gösterme: Şimşek – Duman 2007, 75.
İki'den fazla yazarı kaynak gösterme: Hobbs v.d. 1998, 358.
Birden fazla kaynaktan yapılan alıntıyı gösterme: Kadioğlu 2006, 152; Ismaelli 2009, 25.
Birden fazla soy ismi taşıyan yazarı kaynak gösterme: Dönmez-Öztürk 2006, 95.
*Dipnotlarda sayfa numaraları verilirken, tam aralık verilmeli (İnan 1987, 121-125), "vd., vdd." gibi kısaltmalar kullanılmamalıdır.
15. Kaynakça aşağıdaki kurallara göre hazırlanmalıdır;
 - Kitap kaynak gösterme:
Bailey 1980

D. M. Bailey, *Roman Lamps Made in Italy, A Catalogue of the Lamps in the British Museum II*, London, 1980.

Demirhan-Erdemir 2015

A. Demirhan Erdemir, *Prehistorik ve İlk Çağlarda Tıp*, İstanbul, 2015.

Humann v.d. 1898

C. Humann – C. Cichorius – W. Judeich – F. Winter, *Altertümer von Hierapolis*, Berlin, 1898.

• Çeviri Yapılmış Kitabı Kaynak Gösterme:

Deighton 2005

H. J. Deighton, *Eski Atina Yaşantısında Bir Gün*, Çev. H. Kökten-Ersoy, İstanbul, 2005.

Magie 2001

D. Magie, *Anadolu'da Romalılar I, Attalos'un Vasiyeti*, Çev. N. Başgelen – Ö. Çapar, İstanbul, 2001.

• Editörlü Kitapta Bölümü Kaynak Gösterme:

Atila – Gürler 2010

C. Atila – B. Gürler, “Bergama Müzesi'nde Bulunan Roma Dönemi Cam Eserleri”, *Metropolis İonia II Yolların Kesiştiği Yer Recep Meriç İçin Yazılar/The Land of the Crossroads Essays in Honour of Recep Meriç*, Ed. S. Aybek – A. K. Öz, İstanbul, 2010, 47-53.

• Makale Kaynak Gösterme:

Başaran 1990

S. Başaran, “1988 Yılı Enez Kazısı Çalışmaları”, *11. Kazı Sonuçları Toplantısı 2*, Ankara, 1990, 107-123.

Kaya 2009

M. A. Kaya, “Anadolu'da Roma Egemenliği (İÖ 205-25)”, *Doğu Batı Dergisi* 49, Ankara, 2009, 195-234.

Murat 2003

L. Murat, “Ammihanta Ritüelinde Hastalıklar ve Tedavi Yöntemleri”, *Archivum Anatolicum* 4/2, 2003, 89-109.

Şimşek – Duman 2007

C. Şimşek – B. Duman, “Laodikeia'da Bulunan Ampullalar”, *Olba XV*, İstanbul, 2007, 73-101.

• Yayımlanmamış Tez Çalışmasını Kaynak Gösterme:

Söğüt 1998

B. Söğüt, *Kilikya Bölgesi'ndeki Roma İmparatorluk Çağı Tapınakları*, Selçuk Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Yayımlanmamış Doktora Tezi, Konya, 1998.

Erön 2007

A. Erön, *Anadolu'da Roma Dönemi Tapınaklarında Görülen Bezemeli Frizler*, Adnan Menderes Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Aydın, 2007.

• Antik Dönem Metinlerini Kaynak Gösterme:

Antik döneme ait edebi bir metinden yapılan alıntılar, dipnot yerine metin içerisinde ve parantez içerisinde “Plinius (*nat.* V.105)”, “Strabon (XII.8.16)” verilmelidir. Metin ya da dipnot içerisinde kullanılan antik dildeki terimler ya da kısa cümleler italik olarak verilmelidir. Antik kaynaklar *Der Neue Pauly*'de verilen standartlara uygun olmalıdır.

16. Dipnot ve kaynakçada bir yazarın aynı yılda yayımlanmış birden fazla eseri kullanılacaksa, yıldan sonra alfabenin başlangıç harfinden başlayarak küçük harf ekleyerek (Şimşek 2002a, 3; Şimşek 2002b, 231) numaralandırılmalıdır.

17. Başvurular <https://dergipark.org.tr/lycus> adresi üzerinden yapılmalıdır; bununla birlikte gerektiğinde lycus@pau.edu.tr e-posta adresinden de yapılabilir.

AIM, SCOPE AND PUBLICATION POLICY OF LYCUS JOURNAL

Aim

The Lycus Journal, published twice a year, in June and December, is a double blind peer-review scientific open-access e-journal. The Lycus Journal aims to publish interdisciplinary studies covering the areas such as Anatolian archaeology above all, ancient historical geography, prehistory, protohistory, Near Eastern and classical archaeology, museology, ancient history, epigraphy, numismatics, anthropology, archaeometry, conservation-restoration, architectural history.

Scope

The Lycus Journal covers scientific studies in Anatolian archaeology and historical geography from the prehistory through the present encompassing cultural properties, finds, results of archaeological excavations and surveys, restoration, conservation, museology, anthropology, epigraphy, and ethno-archaeology. In addition, articles covering first-time attestations, implementations and analyses are included.

Publication Policy

- Lycus Journal is an open-access journal published twice a year – in June and December. Manuscripts admitted through the peer review process may be kept in the pool for the next issue in case there is an excess number of articles for the concerned year. Priority is given according to the articles' submission dates and their quality.
- Manuscripts submitted to Lycus Journal must not be already published elsewhere and must not be in the process of evaluation by another publication. In case the manuscript submitted was derived from undergraduate, master's or doctoral dissertation of the author or it was already presented at a scientific congress/meeting this must be explicitly stated with a footnote inserted to the title. Such works may be accepted on the condition that place and date be stated if the publishing committee approves.
- The entire process from the submission to the publishing stage is carried out electronically (<https://dergipark.org.tr/lycus/>). Any manuscript uploaded to the electronic system is considered an application for publishing and the evaluation process starts. Thus, authors transfer the copyright of their work to the Lycus Journal published by the Institute of Archaeology of Pamukkale University. Copyright of studies published in the Lycus Journal belongs to Lycus Journal and they cannot be transferred or copied elsewhere without giving reference, or cannot be published elsewhere without getting prior written consent of the Journal administration. Authors are not charged any fees for publication and are not paid any royalty for their published studies.
- Any scientific, ethical or judicial liabilities possible to arise from articles published in the Lycus Journal belong to the author(s). The Journal does not accept any such liability.
- The manuscripts submitted to the Journal must be prepared in accordance with the Journal's guidelines. The publishing sub-committee is authorized not to publish or return for correction to the author(s) the manuscripts not conforming to the guidelines. All the authors of manuscripts admitted for publication must fill in the COPYRIGHT TRANSFER FORM and send us the wet-ink signature copy. After the manuscript is submitted to the Lycus Journal, the author names must be used as designated in the Copyright Transfer Form; they cannot be altered, changed in order or a new name inserted or one deleted.
- Lycus Journal checks the manuscripts against plagiarism using professional software. Any manuscripts with high rate will be duly rejected.
- More information on Ethical Principles and Publication Policy can be found <https://dergipark.org.tr/tr/pub/lycus/policy>.

AUTHOR GUIDELINES

1. The manuscripts need to be submitted in MS Word using Times New Roman font. Apart from citations in Greek, the entire text needs to comprise a single font.
2. The main text must be 11 pt; abstract, footnotes and catalogues 9 pt; bibliography 10 pt in size and single line spacing.
3. The document needs to be arranged as A4 in size with margins of 3 cm from top and left and 2 cm from right and bottom.
4. The main title needs to be 11 pt, bold, centred, with initials of each word capitalized, in the language of the manuscript. The title in foreign language needs to be in the net line after the main title, 11 pt, bold, centred, with initials of each word capitalized, and all in italics.
5. The name(s) of the author(s) need to be 10 pt, bold and centred. The names need to be elaborated in a footnote marked with an (*). The footnote needs to state the academic title of the person, his/her affiliation's name and address, e-mail address and ORCID number.
6. After the author-name(s) must come the abstract, not less than 150 and not more than 200 words. The abstract needs to state the aim, scope and results of the study briefly. Under the abstract, the keywords– minimum four and maximum six – must be listed. Non-Turkish articles need to have abstract in the language of the article and Turkish; articles in Turkish need to provide abstracts in Turkish and English.
7. Footnotes need to be given at the bottom of each page and continue uninterruptedly from the beginning through the end.
8. Titles of sub-chapters need to be 11 pt in size, bold, and initials of each word capitalized.
9. The entire manuscript must not exceed 20 pages including abstracts, bibliography and plates/figures. Page numbers must be inserted in the centre at the bottom. Manuscripts exceeding these limits are subject to the decision of the editors.
10. Artwork such as photographs, illustrations, images and maps to be used in the manuscript need to be indicated as “Fig.” with continuous numbering. When they are referred to in the text they must be given within parentheses. When more than two consecutive figures are referred, they need to be joined with a dash without spaces (i.e. Figs. 2-4). The images must be submitted minimum 300 dpi and in JPEG format. Figure list must be also given at the end of the text before the bibliography.
11. The bibliography must be given at the end of the manuscript. It is followed by the figures/plates, if applicable.
12. Manuscripts are evaluated on the basis of double blind peer reviews proposed by the editors; in case necessary, a third blind peer review may be asked. Independent of the author's actual identity, revisions and opinions of the referees are forwarded to the author(s). Manuscripts not abiding by the guidelines will be returned without any processing. The author(s) is/are considered to have committed to do the revisions, changes and additions proposed by the referees.
13. Scientific liability of published articles rests on the author(s). These studies do not necessarily represent the opinion of the Lycus Journal directly or indirectly.
14. Footnote references must be prepared as follows:
Single author reference: İnan 1987, 121.
Two-author reference: Şimşek – Duman 2007, 75.
Multiple-author reference: Hobbs *et al.* 1998, 358.
Multiple source referencing: Kadioğlu 2006, 152; Ismaelli 2009, 25.
Author with multiple surnames: Dönmez-Öztürk 2006, 95.
N.B. References in the footnotes must have clearly designated page numbers; abbreviations such as “ff.” must not be used.
15. Bibliography must be prepared as follows:
 - Books:
Bailey 1980
D. M. Bailey, *Roman Lamps Made in Italy, A Catalogue of the Lamps in the British Museum II*, London, 1980.
Demirhan-Erdemir 2015

A. Demirhan Erdemir, *Prehistorik ve İlk Çağlarda Tıp*, İstanbul, 2015.

Humann v.d. 1898

C. Humann – C. Cichorius – W. Judeich – F. Winter, *Altertümer von Hierapolis*, Berlin, 1898.

• Translated works:

Deighton 2005

H. J. Deighton, *Eski Atina Yaşantısında Bir Gün*, Transl. by H. Kökten-Ersoy, İstanbul, 2005.

Magie 2001

D. Magie, *Anadolu'da Romalılar I, Attalos'un Vasiyeti*, Transl. by N. Başgelen – Ö. Çapar, İstanbul, 2001.

• Referencing chapters in edited works:

Atila – Gürler 2010

C. Atila – B. Gürler, “Bergama Müzesi'nde Bulunan Roma Dönemi Cam Eserleri”, *Metropolis İonia II Yolların Kesiştiği Yer Recep Meriç İçin Yazılar / The Land of the Crossroads Essays in Honour of Recep Meriç*, Eds. S. Aybek – A. K. Öz, İstanbul, 2010, 47-53.

• Articles in periodicals or periodic series:

Başaran 1990

S. Başaran, “1988 Yılı Enez Kazısı Çalışmaları”, *11. Kazı Sonuçları Toplantısı*, vol. 2, Ankara, 1990, 107-123.

Kaya 2009

M. A. Kaya, “Anadolu'da Roma Egemenliği (İÖ 205-25)”, *Doğu Batı Dergisi* 49, Ankara, 2009, 195-234.

Murat 2003

L. Murat, “Ammihanta Ritüelinde Hastalıklar ve Tedavi Yöntemleri”, *Archivum Anatolicum* 4/2, 2003, 89-109.

Şimşek – Duman 2007

C. Şimşek – B. Duman, “Laodikeia'da Bulunan Ampullalar”, *Olba* XV, 2007, 73-101.

• Referencing unpublished dissertations:

Söğüt 1998

B. Söğüt, Kilikya Bölgesi'ndeki Roma İmparatorluk Çağı Tapınakları, Selçuk University, Institute of Social Sciences, unpublished PhD dissertation, Konya, 1998.

Erön 2007

A. Erön, Anadolu'da Roma Dönemi Tapınaklarında Görülen Bezemeli Frizler, Adnan Menderes University, Institute of Social Sciences, unpublished master's dissertation, Aydın, 2007.

• Referencing ancient sources:

Citations from ancient sources must be given within parentheses within the text – not in the footnote: (Pliny, *nat. his.* V.105), (Strabo, XII.8.16). Terms or short sentences in ancient languages cited within the text or footnotes must be given in italics. Ancient sources must be abbreviated according to the standards of *Der Neue Pauly*.

- 16.** In case multiple sources of an author published in the same year are to be cited in the footnote or bibliography, they must be disambiguated by adding a small case letter in alphabetical order after the year (e.g. Şimşek 2002a, 3; Şimşek 2002b, 231).
- 17.** Manuscripts must be submitted via <https://dergipark.org.tr/lycus>; yet, in case of difficulties, manuscript may be submitted to the lycus@pau.edu.tr e-mail address.

Karia Stratonikeia Territoriumu'ndan Figürlü Mangal Tutaçları

Figural Applique Handles of Portable Stoves from the Territory of Karian Stratonikeia

Bilal SÖĞÜT*

Nihal DURNAGÖLÜ**

Öz

Antik Çağ yemek pişirme kültürünün bir parçası olan mangallar aynı zamanda ısınma amaçlı kullanılan dekoratif ocaklardır. Mangal kenarına aplike edilmiş kalıp yapımı figürlü tutaçların özellikle Hellenistik Dönem içerisinde sakallı başlarla, boğa ve keçi gibi hayvan protomlarıyla tasvir edildiği görülmektedir.

Karia bölgesi sınırları içinde yer alan Stratonikeia, Hellenistik ve Roma İmparatorluk dönemlerinde terrakotta figürin üretiminde önemli bir merkezdir. Terrakotta üretimine ek olarak yapılan Hellenistik Dönem mangallara ait parçalar, bu çalışmanın konusunu oluşturmaktadır. Çalışma kapsamında 27 adet figürlü mangal tutacı ve 3 adet gövdeye ait parça değerlendirmeye alınmıştır. İncelenen örnekler, Stratonikeia kent merkezi ile Börükçü ve Yeldeğirmenetepe yerleşmeleri ve Lagina Hekate kutsal alanındaki kazılarda bulunmuştur. Stratonikeia koroplastik sanatı içinde farklı ve özel bir grubu oluşturan mangal tutaçları aynı zamanda Akdeniz Bölgesi'ndeki ticari ağlar hakkında ek bilgi sunan önemli bir buluntu grubudur. Kente ait bulgular, mangal tutaçlarının üretim yerleri konusunda da bazı yeni görüşler sunmamıza imkân sağlamaktadır. Bunların bazıları, tipolojik olarak Ege kıyılarında Knidos, Myndos ve Halikarnassos kentlerindeki örneklerden ayrılarak Stratonikeia'da yerel bir üretimin varlığına işaret etmektedir.

Anahtar Kelime: Karia, Stratonikeia, Hellenistik Dönem, Mangal, Mangal Tutacı.

Abstract

Portable stoves were not only part of culinary arts but also decorative stoves for heating purposes in Antiquity. Molded figural panels appliqued on the edges of the stoves depict especially bearded faces and animal protomes such as bull and goat in the Hellenistic period.

Stratonikeia in Karia was an important terracotta figurine production center during the Hellenistic and Roman Imperial periods. Pieces produced for stoves in addition to the figurines in the Hellenistic period constitute the scope of this article. The present study covers 27 figural panels and three body fragments. The pieces were uncovered in the city center of Stratonikeia, settlements at Börükçü and Yeldeğirmenetepe as well as at the Sanctuary of Hekate. The figural applique handles not only constitute a special and different group within the coroplastic art of Stratonikeia but also shed extra light onto the commercial networks in the Mediterranean Region. Finds from the city allow us to propose new ideas regarding the manufacturing sites of the stove panels. Some of them differing from the examples from Knidos, Myndos and Halikarnassos on the Aegean littoral suggest local production at Stratonikeia.

Keywords: Karia, Stratonikeia, Hellenistic Period, Portable Stove, Stove Panel.

* Prof. Dr., Pamukkale Üniversitesi, Fen-Edebiyat Fakültesi, Arkeoloji Bölümü, Denizli.

✉ 0000-0002-0171-318X | bsogut@pau.edu.tr

** Dr., Pamukkale Üniversitesi, Arkeoloji Enstitüsü, Arkeoloji Bölümü, Denizli.

✉ 0000-0002-7498-6015 | nihalkurum@gmail.com

Giriş

Karia Bölgesi'nin iç kesimlerinde yer alan Stratonikeia antik kenti, günümüzde Muğla ili, Yatağan ilçesi, Eskihsar Mahallesi sınırlarında, eski köyde yer almaktadır¹. Kadıkulesi Tepesi'nin kuzey yamaçları ve devamındaki düzlükte yer alan Stratonikeia'da, yamaç ve düz alan yerleşimi birlikte görülmektedir. Çoğunlukla Hellenistik Dönem ve sonrası süreci daha çok bilinen bu kentte, erken döneme ait kalıntılar da ele geçirilmiştir². Stratonikeia antik kenti ve yakın çevresinin Hititler Dönemi'nde "Atriya" olarak geçtiği anlaşılmaktadır³. Yerleşim Klasik Dönem öncesinde "Khrysaoris", daha sonrasında "Idrias" ve "Hekatesia" olarak adlandırılmış, MÖ 3. yüzyılın 2. çeyreğinde Seleukos Kralı I. Antiokhos tarafından, eşine atfedilerek kentin adı "Stratonikeia" olarak değiştirilmiştir⁴. Roma İmparatorluk Dönemi'nde ise Hadrianus ve Antoninus Pius zamanında (MS 117-161) kısa bir süre için kentin isminin Hadrianoupolis olduğu bilinmektedir⁵. Antik dönemler boyunca en uzun süre kullanılan isim ise Stratonikeia olmuştur. MÖ 2. bin yerleşimi ile ilgili kalıntılar şimdilik çok sınırlı olsa da Arkaik Dönem ve sonrasında ilgili yerleşime dair kalıntılar rahatlıkla görülebilmektedir. Antik dönemlerin dışında, Menteşe Beyliği ve sonrasına ait Türk Dönemi eserleri ile ilgili kalıntılar da yerleşim dokusu içinde bulunmakta ve bu dönemlerde yerleşim "Eskihsar" olarak bilinmektedir⁶.

Antik dönemlerden günümüze kalıntılarının ve yapılarının bulunduğu Stratonikeia antik kentinde ve burasının kutsal alanı olan Lagina'da yürütülen kazı çalışmalarında elde edilen buluntulara bağlı olarak yerleşim süreci, yapıları, buluntuları ve kültürleri ile ilgili araştırmalar yapılarak, bunların sonuçları yüksek lisans ve doktora tezlerinin yanı sıra, yayınlar aracılığı ile paylaşılmaktadır. Her iki alandaki kazılar sonucunda ele geçen terrakotta buluntuların değerlendirildiği doktora çalışmalarından birisini de "Stratonikeia Koroplastığı" adlı tez oluşturmaktadır⁷. Bir bölümü bu tez içinde de yer alan mangal tutaçları, toplu olarak bu çalışmada ele alınmıştır⁸.

1- Hellenistik Dönem'de Mangallar

Antik dönemdeki ısıtma gereçlerinden en yaygın olanları ocaklar, portatif mangallar ve ızgaralardır⁹. Hellenistik koroplastik sanatının ayrıntılı ürünleri¹⁰ olan hafif ve

¹ Yatağan-Milas karayolu 7. km'de, kentin kuzey ve kuzeybatı bölümünden geçmektedir. Bu konuda bkz. Söğüt 2019, 17.

² Söğüt 2013, 605-623; Oğuzhanoğlu 2019, 1-11; Söğüt 2019, 17.

³ Hellenistik Dönem öncesine ait yerleşimler için bkz. Söğüt 2013, 605-623; Söğüt 2015, 1-8.

⁴ MÖ 281 yılından sonra kısa bir süre zarfında kentin ismi değiştirilmiştir. Bu konu için bkz. Magie 1950, 131; Söğüt 2019, 22-23.

⁵ Bu konuda bkz. Herodotos V, 118; Strabon XIV, 2, 25; Magie 1950, 995-996; Aydaş 2012, 61-64; Söğüt 2013, 614.

⁶ Bu dönemler ile ilgili toplu son değerlendirmeler için bkz. Söğüt 2019, 121-179.

⁷ Durnagözü 2020.

⁸ Bu çalışma, Pamukkale Üniversitesi, Bilimsel Araştırma Projeleri (BAP) Koordinatörlüğü'nün 2016SOBE002 numaralı projesi ile desteklenen ve tamamlanan "Stratonikeia Koroplastığı" adlı tezin bir bölümünden alıntıdır. Mangal tutaçlarının sayıca yoğunluğunu ve çeşitliliğini göstermek amacıyla 2021 yılı kazı buluntusu olan ve tezde yer almayan 3 adet mangal tutacı da (K.8, K.12, K.24) bu çalışmaya dâhil edilmiştir.

⁹ Nocoñ 2016, 103. Pişirme tezgâhlarının tipleri hakkında ayrıntılı bilgi için ayrıca bkz. Scheffer 2014, 175-183, Fig. 1.

¹⁰ Mangal, Almanca'da "Kohlenbecken", İngilizce'de "Brazier" ve Fransızca'da "Réchaud" olarak tanımlanmışlardır. Türkçede ise kullanımı devam eden "Mangal" terimidir. Bu konularda bkz. Şahin 1999, 61; Brogan 2000, 307.

kolay taşınabilir portatif mangallar, hem ısınmak hem de yemek pişirmek için kullanılmıştır¹¹ (Fig. 1).

C. Le Roy ve G. Siebert alçak, yüksek ayaklı ve içinde rafı olmak üzere Hellenistik Dönem’de üç ana mangal tipinden bahseder¹². En yaygın olanları ilk iki tiptir¹³. Bu tipteki çark yapımı portatif mangallar silindirik bir kaide üzerinde yükselen silindirik bir gövde, üstte yanma işleminin gerçekleştirildiği tabanı delik yarım küre şeklinde derin bir ateş çanağı ve en üstte ateşin üzerindeki tencerenin ateşe doğrudan temasını engelleyerek sabit bir şekilde taşınmasını sağlayan mangalın kenarına aplike edilmiş kalıplı destekler olmak üzere üç bölümden oluşmaktadır¹⁴ (Fig. 1). Ağız kenarından yükselen figüratif eklentiler her zaman içe dönüktür¹⁵. Doğu Akdeniz’de ele geçirilen mangallardan, bunların pişirme kabını destekleyen sadece üç tutaca sahip oldukları belirlenmiştir¹⁶. Dekoratif betimleme olarak sakallı bir başın tercih edilmesinin en önemli sebebi ise sakal kısmının tencerenin altında destek görevi görmesidir¹⁷.

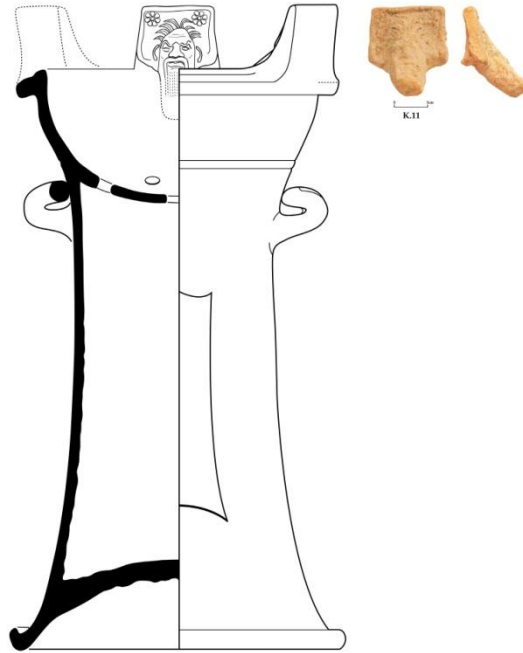

Fig. 1. Restitüsyon çizimi

(Şahin 1999, Res. 1’den Kalymnos mangalı referans alınmış ve uyarlanmıştır)

¹¹ Bakalakis 1934, 203; Leonard 1973, 19; Şahin 2005, 240; Tsakirgis 2007, 228; Pichon 2015, 40; Waldner 2016, 365.

¹² Le Roy 1961, 476-477; Siebert 1970, 267-276. Bodrum Müzesi’nde bulunan ve Hellenistik Dönem’e tarihlenen alçak, iki adet halka kulp, üç adet destek tutacılı mangal örneği için bkz. Leonard 1973, ILL. 2-3.

¹³ Nocoń 2016, 104. Bodrum Müzesi’nde sergilenen Hellenistik Dönem mangal çeşitleri için ayrıca bkz. Leonard 1973, 20, ILL. 1-3.

¹⁴ Pichon 2015, 41. Nocoń 2016, 104, 106. Hellenistik Dönem’de mangallar hem daha yüksek hem de süslemesine göre daha özenli yapılmıştır. Yüksekliğin artması yemek pişiren kişinin çömelmek ya da diz çökmek zorunda kalmamasını sağlar. Bu yönüyle Klasik Dönem mangallarından ayrılır. Atina Agorası buluntusu Klasik Dönem mangal formları için bkz. Tsakirgis 2007, 228, Fig. 24.3 a-c; Leonard 1973, 19, ILL. 1-3; Didelot 1997, 376; Brogan 2000, 308-310, Fig. 13-14; Şahin 2005, 240.

¹⁵ Waldner 2016, 365.

¹⁶ Leonard 1973, ILL. 1-3; Didelot 1997, 376; Şahin 2005, 240; Thomas 2015, 2. Sakallı başlarla süslenmiş üç destek kulplu sağlam mangal örnekleri için ayrıca bkz. Brogan 2000, Fig. 13-14.

¹⁷ Şahin 2001, 92; Retroff 2006, 204; Nocoń 2016, 104.

Mangalların kulplu veya kulpsuz örnekleri bilinmekte ve kulp bunları kolayca taşınabilir hale getirmektedir¹⁸. Ateş çanağı bazı örneklerde “U” şeklinde ya da at nalı biçiminde de olabilmektedir¹⁹. Ana yakıt seçimi doğal çevreye göre yapılmış, çeşitli organik malzemeler ve bitkiler eşliğinde daha ekonomik ve tutuşması kolay olan odun kömürü tercih edilmiştir²⁰. Odun kömürü ateş haznesine yerleştirilmiş ve ateş haznesi tabanındaki deliklerden ve stanttaki havalandırma boşluğundan hava akımı sağlanmıştır. Farklı büyüklüklerde ve değişik formlarda olan bu havalandırma boşlukları kömürü tutuşturmak ve biriken külleri çıkarmak için kullanılmıştır. Bu tip portatif mangallar, bir veya birden fazla havalandırma deliği içerebilir²¹. Stant ya da gövde kısmına dair istisnalar biliniyor olmasına rağmen genellikle bezemesiz yapılmışlardır²².

Bu tür portatif mangalların üretimi MÖ 2. yüzyılın başı ile MÖ 1. yüzyılın ortaları arasında daha yaygındır²³. Anadolu dışında genel olarak buluntular Yunanistan (özellikle Atina²⁴), Kalimnos²⁵, Midilli²⁶, Bamboula-Larnaka²⁷, Salamis²⁸, Levant, Mısır²⁹, Alexandria³⁰, Sabratha in Tripolitania³¹, Naukratis³², Krakow³³, Sirakuza³⁴, Kiklad Adaları, Sirenyka, Trablusgarp, Rodos³⁵, Kamiros³⁶, Delos³⁷, Sicilya ve Güney İtalya'nın kıyı bölgeleri³⁸ de dâhil olmak üzere geniş bir dağılıma sahiptir³⁹.

Anadolu'da ise üretim merkezlerine ait ya da bu merkezlerden dağılan figürlü mangal tutaçları günümüze kadar Myndos⁴⁰, Theangela⁴¹, Knidos⁴², Halikarnassos⁴³, Magnesia ad Maeandrum⁴⁴, Ephesos⁴⁵, Teos⁴⁶, Amisos⁴⁷, Miletos⁴⁸, Patara⁴⁹, Troas⁵⁰ ve Mylasa⁵¹ gibi merkezlerden takip edilebilmektedir.

¹⁸ Leonard 1973, 19, 22.

¹⁹ Leonard 1973, 22; Brogan 2000, Fig. 13.

²⁰ Bakalakis 1934, 203; Leonard 1973, 19; Morris 1985, 401; Şahin 2001, 91; Tsakirgis 2007, 229; Scheffer 2014, 178; Pichon 2015, 40, 45; Nocoń 2016, 104.

²¹ Pichon 2015, 41. Atina örneği için ayrıca bkz. Brogan 2000, Fig. 14.

²² Bezemeli gövdeye sahip Atina örneği için ayrıca bkz. Brogan 2000, Fig. 14. Bezemesiz örnekleri için; Le Roy 1961, 490; Leonard 1973, 19; Şahin 2001, 92; Şahin 2003, 2-3; Rotroff 2006, 204; Nocoń 2016, 104.

²³ Leonard 1973, 19; Didelot 1997, 376; Şahin 2003, 4; Rotroff 2006, 203; Pichon 2015, 42; Thomas 2015, dn. 10; Nocoń 2016, 104; Waldner 2016, 365.

²⁴ Burr 1933, 189, Fig. 6.1, 6.2; Brogan 2000, 308-310, Fig. 13-14; Şahin 2001, Fig. 97. At 1 (MÖ geç 3. yüzyıl), Fig. 98. At 2 (MÖ 1. yüzyılın ilk çeyreği). Atina'da agora çevresindeki ev kalıntılarında çıkan portatif mangal, mangal parçaları ve bunların Hestia kültü ile olan ilişkisi hakkında ayrıca bkz. Tsakirgis 2007, 225-231.

²⁵ Şahin 2001, Fig. 81. Ky 1-Fig. 84. Ky 4 (MÖ geç 3. yüzyıl); Fig. 85. Ky 5-Fig. 87. Ky 7 (MÖ 2. yüzyılın sonu-1. yüzyıl); Fig. 88. Ky 8, Fig. 89. Ky 9 (Hellenistik); Fig. 90. Ky 10 (MÖ 1. yüzyılın başları).

²⁶ Şahin 2001, Fig. 78. Mt 1- Fig. 80. Mt 3 (Hellenistik).

²⁷ Şahin 2001, Fig. 101. Ba 1 (Hellenistik).

²⁸ Şahin 2001, Fig. 102. Sa 1 (MÖ 1. yüzyılın ilk çeyreği).

²⁹ Şahin 2001, Fig. 103. Eg 1-Fig. 108. Eg 5 (Hellenistik).

³⁰ Cahn 2000, Kat. No: 22 (Sarmaşıkla taçlanmış satyr tasvirli, MÖ 2.-1. yüzyıl).

³¹ Şahin 2001, Fig. 131. Sa 1 (Hellenistik).

³² Şahin 2001, Fig. 109. Na. 1-Fig.130. Na 18.

³³ Nocoń 2016, Pl. 2 (Papposilenos tasvirli, üretim merkezi büyük olasılıkla Knidos ve Halikarnassos, MÖ 2. yüzyıl sonu-1. yüzyıl başı).

³⁴ Kekule - Otto 1884, 53, Fig. 114 (Pilos başlıklı, EKATAIOY imzalı), Fig. 115 (Satyr tasvirli).

³⁵ Şahin 2001, Fig. 92. Rh 1, Fig. 93. Rh 1 (MÖ 2. yüzyılın sonu-1. yüzyıl).

³⁶ Şahin 2001, Fig. 94. Ka 1, Fig. 95. Ka 2, Fig. 96. Ka 3 (MÖ 2. yüzyılın 2. yarısı).

³⁷ Delos'un Hellenistik Dönem mangalları hakkında ayrıntılı bilgi için bkz. Didelot 1990; Bakalakis 1934, 211, Fig. 12.

³⁸ Şahin 2001, Fig. 99. Ce 1 (Sicilia, MÖ 1. yüzyılın 2. çeyreği), Fig. 100. La 1 (Lanuvium, MÖ geç 3. yüzyıl).

³⁹ Brogan 2000, 307; Şahin 2005, 240; Thomas 2015, 2-3.

⁴⁰ Şahin 2011, Res. 1-6.

⁴¹ Şahin 1999, Res. 9, 12, 25.

⁴² Şahin 2001, Fig. 75. Cn 1, Fig. 76. Cn 1 (MÖ 1. yüzyılın ilk çeyreği); Thomas 2015, Fig. 1, 2, 5.

⁴³ Şahin 2001, Fig. 2. Ha 1-Fig. 74. Ha 65.

2- İkonografi

Çanağa tutturulan eklentilerin ateşe bakan yüzünde genellikle figüratif bir kabartma bulunmaktadır⁵². Bunlar, betimlemelerine göre üç tipe ayrılır:

- 1- Tiyatro maskesi görünümünde sakallı bir baş (konik bir şapka takmış, sarmaşık çelenkli veya onkoslu);
- 2- Birer hayvan başı (boğa, öküz, keçi, aslan ve diğerleri);
- 3- Birer rozet süslemesi veya amphora (nadir karşılaşılan uygulamalardan)⁵³.

M. Şahin, Knidos ve dışında bulunan Hellenistik Dönem mangal tutaçlarını sarmaşık çelenkli, dik saçlı ve piloslu olmak üzere tiplere ayırarak bir tipoloji oluşturmuş, tasvir edilen başların çoğunu Silen, piloslu olanları ise Hephaistos olarak yorumlamıştır⁵⁴. Ayrıca bunları oyuncuların sahnede kullandıkları pişmiş toprak maskeler temelinde değerlendirerek bazı araştırmacıların tiyatro maskesi olabileceği yorumuna da katılan M. Şahin'e göre; sarmaşık çelenkli örnekler satyr, dik saç stiline sahip olanlar tragedya, pilos başlıklı olanlar ise komedi oyunlarını temsil etmektedir⁵⁵.

3- Kullanım Alanları

Akdeniz'de geniş bir dağılım gösteren portatif mangalların Ege ve Doğu Akdeniz'de daha yaygın olduğu anlaşılmaktadır. Hellenistik Dönem'deki gündelik hayatın yansımaları olan mangallar, gerçek mutfak malzemeleriydi⁵⁶. Birçoğu evlerin içinde ve dışında yemek pişirmek için kullanılmıştır⁵⁷. Milas'ın Hayıtlı Mahallesi'ndeki kurtarma kazılarında açığa çıkartılan Peristil avlulu evin mutfak ya da kiler kısmına ait olduğu düşünülen mekânda, pithos ve diğer mutfak malzemeleriyle bir arada bulunan mangal tutacı evsel kullanıma ait güzel bir örnek olarak gösterilebilir⁵⁸.

Bu tür mangallar sadece ısıtma ve yemek pişirmek amacıyla kullanılmamış aynı zamanda ritüel işlevleri de yerine getirmiştir. Tapınaklarda, muhtemelen portatif sunak işlevi görerek dini yemeklerin hazırlanmasında kullanılmıştır⁵⁹. Konuyla ilişkili olarak Lagina⁶⁰ ve Knidos⁶¹ kutsal alanlarında daha az sayıda benzer

⁴⁴ Kökdemir 2016, Fig. 12 (Satyr betimlemeli, Magnesia/Theatre ?).

⁴⁵ Şahin 2001, Fig. 77. Ep 1 (MÖ geç 3. yüzyıl); Thomas 2015, 2; Waldner 2016, 364, Fig. 6 (Oda 37, Pulos tasvirli, Hellenistik).

⁴⁶ Polat 2016, Şek. 87, Fig. 3 (Satyr betimlemeli, MÖ 2. yüzyılın 2. yarısı).

⁴⁷ Temür 2021, Kat. No: 1-6, Res. 5-6 (Pulos başlıklı, sarmaşık çelenkli, dik saçlı, MÖ 2. yüzyılın ortaları-1. yüzyılın başları).

⁴⁸ Öztepe 2003, Kat. No: 64 (Satyr betimlemeli, Hellenistik Dönem, belki MÖ 2. yüzyıl).

⁴⁹ Korkut 2007, 214, Nr. 40 (Pulos başlıklı, Hellenistik); Yener 2018, 807-835 (MÖ 2.-1. yüzyıl ortaları).

⁵⁰ Tavukçu 1999, 27, Lev. 33, Kat. No: 132 (Silen başı, MÖ 3. yüzyılın ilk yarısı); Kaplan 2009, Lev. 23, Kat. No: 78 (MÖ 2. yüzyıl).

⁵¹ Kızıl 2007, Res. 8.

⁵² Leonard 1973, 22; Didelot 1997, 376; Şahin 1999, 61; Şahin 2001, 91; Thomas 2015, 2-5; Nocoń 2016, 104.

⁵³ Leonard 1973, 22; Nocoń 2016, 104. Bu betimlemelerin ayrıntılı sınıflandırılması hakkında ayrıca bkz. Rotroff 2006, 205-212; Mayence 1905, 383-400.

⁵⁴ Sakallı Hephaistos başı olarak tanımlanmış mangal tutacı için bkz. Schmidt 1994, 126, K.193, Taf. 36g (MÖ 2. yüzyıl). Satyr ve Hephaistos maskeleri yorumu için ayrıca bkz. Tsakirgis 2007, 228.

⁵⁵ Şahin 2001, 126; Şahin 2005, 240.

⁵⁶ Pichon 2015, 42.

⁵⁷ Pichon 2015, 39-40.

⁵⁸ Kızıl 2007, 423.

⁵⁹ Şahin 2001, 126; Şahin 2003, 103-113; Şahin 2005, 240; Tsakirgis 2007, 230; Pichon 2015, 41; Thomas 2015, 2-5; Nocoń 2016, 105.

⁶⁰ Kat. No: 1, Kat. No: 15, Kat. No: 18.

⁶¹ Şahin 2003, 103-113; Şahin 2005, 240.

örnekler ele geçirilmiştir. Knidos kutsal alanında ayrıca minyatür bir mangalın adak olarak kullanımından da bahsedilmektedir⁶². Patara örneklerinden biri lahit mezardan gelmiştir⁶³. Stratonikeia'nın nekropollerinden gelen K.6 ve K.11 numaralı örnekler kült yemeği ile ilişkilendirebileceğimiz iki buluntuyu oluşturmaktadır. Ayrıca B. Tsakirgis, mangalları Hestia kültü ile ilişkilendirerek doğum, ölüm ve evlilik gibi geçiş ayınlarında kullanıldığını öne sürerek ev kültü kullanımına dikkat çekmektedir⁶⁴.

4- Stratonikeia Buluntuları

Stratonikeia ve çevresinde yapılan arkeolojik kazılarda 27 adet figürlü tutaç (K.1-K.27) ve 3 adet mangal gövdesine ait parça (K.28-K.30) ele geçirilmiştir. Çoğu kısmen tam korunmuş olan figürlü tutaçların tümü Hellenistik Dönem içerisinde değerlendirilmiştir⁶⁵. Roma İmparatorluk Dönemi'ne tarihlendirilen K.30 dışında, gövde ve kaide kısmına ait diğer iki parça (K.28-K.29) yine Hellenistik Dönem'e aittir. Tutaçların ortalama yüksekliği yaklaşık 10 cm'dir. Dikdörtgen panellerde kabartma olarak işlenmiş bu tutaçların çoğunda destek görevi gören uzantılar kırılmış ve tahrip olmuştur. Kil, homojen olmayan katkılı bir yapı içermektedir. İlk bakışta göze çarpan yoğun farklı boyutlardaki taşçık katkısıyla kıyı kesimdeki üretim merkezlerinden hemen ayrılır. Çoğu örnekte özensiz bir anlatım vardır. Bazı detayların kaybolması yıpranmış bir kalıbın sonucu olmalıdır. Genel olarak değerlendirildiğinde kil yapısına ek olarak kalite, özen ve işçilik açısından da Knidos üretimleri, Stratonikeia örneklerine göre daha iyi durmaktadır. K.1, K.4, K.8, K.10, K.12, K.15, K.16, K.17, K.20, K.21, K.22, K.23, K.24 ve K.26'da mangalların ısıtma ve pişirmede kullanıldığını doğrulayan is izleri rahatlıkla görülebilmektedir. K.1-K.2, K.11-K.12 ve K.25-K.26 numaralı tutaçların, birbirinin tekrarı şeklinde aynı kalıptan çıkmış üç çift örnek olduğu tespit edilmiştir. Bu da bir kalıbın birden fazla tutaç için kullanılmış olduğunu doğrulamaktadır. Aynı kalıbın kullanılmış olması, bu tutaçların aynı kişi ya da atölye tarafından kente hizmet etmiş yerel atölyelerde üretildiğinin bir işareti olarak da değerlendirilebilir.

Satyr tipleri içinde bazı örnekler üzerinde (K.1-K.4, K.11-K.13) köşe ile çerçeve çizgisi arasındaki boş alanda, başka merkezlerde görülmeyen işaret ya da şekiller görmek mümkündür. Bunların Stratonikeia ve çevresine özgü olduğu düşünülmektedir. Ancak bu şekillerin, doldurucu motif ve süsleme olarak mı kullanıldığı ya da atölye işareti olarak mı tercih edildiği kesinlik kazanmamıştır. Halikarnassos⁶⁶ örneği de dâhil olmak üzere çerçeve ile kemer arasında kalan boş alanda "X" şeklinde bir işaret bulunan aynı kalıp üretimi örneklerin tümü⁶⁷ (K.1-K.2) Börükçü ve Lagina kutsal alanından gelmiştir. Ancak aynı işarete sahip olup tip olarak farklılık gösteren örnekler de (K.3) vardır. Benzer durum rozet süslemesi kullanılan örnekler için de geçerlidir. K.11 ve K.12 aynı kalıp üretimidir. Ancak Bouleuterion buluntusu K.13 rozet süslemesini barındırmasına rağmen tip olarak farklıdır. Çerçevenin her iki üst köşesinde kabartma şeklinde bir daire ile bezeli olan K.5 tek örnekle temsil edilmektedir. Ancak ikonografik yakın benzeri "X" işaretinin bulunduğu K.3'tür. Tablodan da anlaşılacağı gibi bu betimler eğer bir atölye işaretini temsil ediyorsa, aynı atölyenin farklı tiplerde üretim yaparak bir çeşitlilik sunduğu söylenebilir. Ancak rozet şeklindeki süslemelerin farklı tiplerdeki boğa ve keçi protomlu tutaçlarda da yer aldığı göz önünde bulundurulduğunda bu

⁶² Şahin 2005, 240.

⁶³ Yener 2018, Res. 2, Kat. No: 1 (Palmet süslemeli).

⁶⁴ Tsakirgis 2007, 230.

⁶⁵ Bodrum Müzesi'nde bulunan Hellenistik Dönem figürlü tutaçlara sahip mangal örnekleri için bkz. Leonard 1973, 20, ILL. 1-3.

⁶⁶ Şahin 2001, 100, Fig. 35. Ha 27 (Hellenistik).

⁶⁷ Şahin 1999, Res. 14 V.1, Res. 17 V.4.

işaretlerin süsleme amaçlı kullanılmış olması daha olasıdır. Keçi protomu tasvirlerinde (K.15-K.16) kapalı palmetin her iki yanında yuvarlak daireler şeklinde verilen rozet süslemesi, diğer örneklerin çoğunda (K.18-K.24), iki boynuz arasındaki halenin ortasında ve oldukça stilize olarak verilmiştir. Bir başka önemli nokta ise satyr tipleri içinde X işaretli tutaçların (K.1-K.3), plastik bir anlatıma sahip rozet süslemesi (K.11-K.13) tutaçlara göre daha stilize olduklarıdır. Bu ayırım çizgi saç modeli ve özensiz anlatımlarıyla hemen göze çarpmaktadır.

Koroplastik sanatın önemli bir parçası olan mangal tutaçları üzerindeki tasvirler, sınıflandırma açısından oldukça önemlidir. Stratonikeia'nın Hellenistik Dönem mangal tutaçları iki tip altında değerlendirilmiştir. Her tipin de kendi içinde bazı ayrıntılarının değişmesinden kaynaklı alt tipleri belirlenebilmektedir.

4.1 Tip 1: Satyr/Silen Tasvirli (K.1-K.14)

Stratonikeia koroplastığı örnekleri içerisinde toplam 14 adet satyros/Silenos başı betimlemeli mangal tutacı ele geçirilmiştir. Stratonikeia teritoriumundaki buluntu dağılımına baktığımızda 6'sı Stratonikeia kent merkezinde Tiyatro (K.14), Kuzey Cadde (K.9), Kuzey Kapı (K.5), Kuzey Kapı önündeki Bizans Yapısı (K.8, K.12), Bouleuterion (K.13), Billa evinin temeli (K.10) ve Billa Evi'nin sokağında yüzey buluntusu (K.4) olarak ele geçirilmiştir. 1'i Lagina Batı Stoa (K.3), 2'si Börükçü kırsal yerleşimine ait 05BS06⁶⁸ ve 06BS03 (K.1-K.2) numaralı sondaj kazılarında, diğerleri ise (K.6-K.7, K.11) Stratonikeia nekropol alanlarındaki sondajlardan gelmiştir.

Köşeli çerçeve içinde, düz bir panelde tek kalıp içerisine ön cephe olarak üretilen tutaçlarda tercih edilen satyros/Silenos başları, yanlara doğru yayılan saç tutamlarıyla farklılıklar göstermektedir. Çoğu örnekte sakalın bir bölümü zarar görmüş ancak kabartma korunmuştur. Diğer bölgelerde yoğun olarak karşımıza çıkan sarmaşık çelenkli satyr başı ya da başının üzerinde pilos bulunan figüre sahip mangal tutaçları, Stratonikeia örnekleri içinde görülmez. Satyr betimlemeli mangal tutaçları saç şekillerine göre kendi içinde 5 farklı tipe ayrılmıştır.

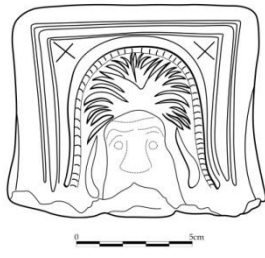
Tip 1a; Börükçü sondaj buluntusu 2 örnekle (K.1-K.2) temsil edilmektedir. Köşeli çerçeve içinde kemerli bir alana yerleştirilmiş sakallı satyros/silenos başlarında, saçlar alnın ortasında ikiye bölünmüş ve tek bir noktadan yayılan paralel çizgiler şeklinde yanlara ve arkaya doğru taranmıştır. Gözler, baskı çember olan düğme şeklindedir. Dar alın açık, kulaklar iri ve sarkıktır. Bodrum Müzesi'nde bulunan Lagina/Turgut⁶⁹ ve British Museum'da bulunan Halikarnassos⁷⁰ örneğinden hareketle ağız tamamen açık, kaşlar çatık, bıyık uzun ve ince, sakal detayı yivlidir. Kemer profili iç yüzde taralı çizgilerle sonradan bezenmiştir. Köşeli çerçeve ile kemer arasında kalan boş alanda "X" şeklinde bir işaret bulunmaktadır. K.1 ve K.2 aynı atölye üretimi olmalıdır. Benzer atölye işaretine sahip bir başka örnek, buluntu yeri Halikarnassos olarak geçen British Museum'da⁷¹ karşımıza çıkmaktadır. Börükçü örneklerinden farklı olarak iç içe geçmiş iki adet bezemeli çerçeve ve kemer profiline sahiptir. Ancak saç ve yüz özellikleri işlenmemiştir. Söz konusu bu örnekler dışında K.1 ve K.2'nin benzer ikonografik detaylarına başka merkezlerde rastlanmaz.

⁶⁸ Sondajda aynı seviyede bulunan 05BS06-S01 numaralı sikke tarihlendirmesi için bkz. Ekici 2015, 141, Pl. 3, No: 48 (MÖ 150-120).

⁶⁹ Şahin 1999, Res. 14 V.1, Res. 17 V.4 (Hellenistik).

⁷⁰ Şahin 2001, 100, Fig. 35. Ha 27 (Hellenistik).

⁷¹ Şahin 2001, 100, Fig. 65. Ha 56 (Hellenistik).

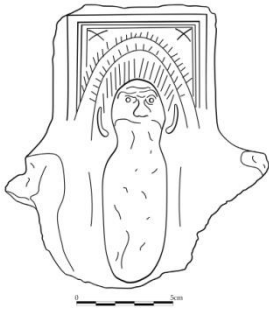
K.1

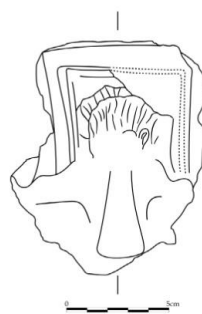
K.2

Tip 1b; Stratonikeia yüzey (K.3) ve Kuzey Kapı (K.4) ile Lagina Batı Stoa (K.4) buluntusu olmak üzere üç örnekle temsil edilmektedir. Köşeli çerçeve içerisinde yer alan sakallı satyros/Silenos başı yukarıya doğru ince kısa çizgiler şeklinde taranmış dik saç şekline sahiptir. Saçlar adeta kirpi gibi birbirine paralel sık çizgilerden oluşmaktadır. Kaşlar çatık ve gözler yuvarlatılmış oyuk veya baskı çember olan düğme formundadır. Sarkık kulaklar küçük, ağız ve sakal detayı belirgin değildir. K.3'de atölye işareti "X" şeklindedir. Bu yönüyle Tip 1a'ya benzer. K.4'de diğer iki örnekten farklı olarak yukarıya dik olarak taranmış saçlar gelişmiş güzel yapılmış, düzgün olmayan ince-kısa çizgiler şeklindedir. Atölye işareti görülmez. K.5'de atölye işareti kalkan şeklinde kabartma olarak verilmiştir. Bu yönüyle Stratonikeia tutaçları arasında tek örnektir. Ayrıca arka yüzey düz olmayıp iki göz şeklinde profillendirilmiştir. Bu tasvirlerin tümü mangal üretimi olan diğer yerleşmelerde görülmeyen betimlemeler olarak karşımıza çıkmaktadır. İkonografik anlamda benzetmekle birlikte, Tip 1a'ya göre oldukça stilizedir. Saç ve yüz detayları daha özensiz olup kulaklar daha küçüktür. Yüzeysel anlatımlarından dolayı Tip 1a'ya göre daha geç bir tarihten olmalıdır.

K.3

K.4

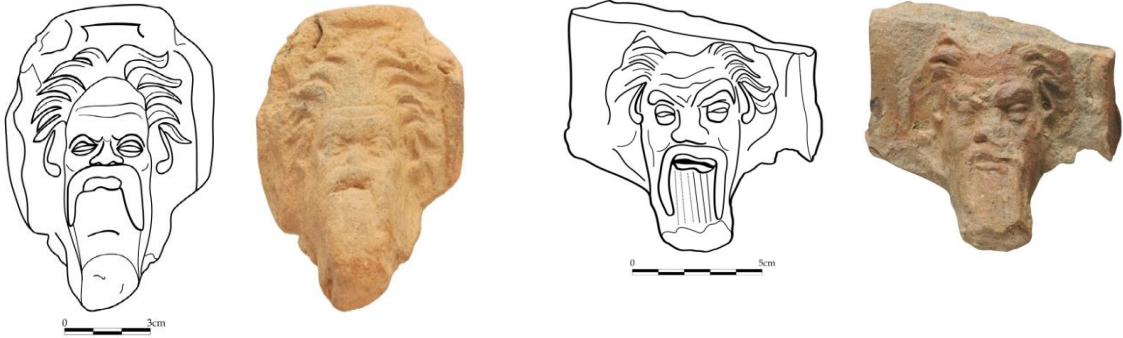

Tip 1c; 8 örnekle (K.6-K.13) temsil edilmekte ve bu tip, Stratonikeia tutaçları arasında sayıca en yoğun grubu oluşturmaktadır. Tip 1a ve Tip 1b'de olduğu gibi köşeli çerçeve içinde sakallı satyros/Silenos başı tasvir edilmiştir. Ancak bu grupta yer alan örnekler diğer tiplerle karşılaştırıldığında oldukça özenli ve gerçekçidir. Bu tipe ait en sağlam örnekler K.11 ve K.12 numaralı tutaçlardır. Tüm örneklerde üçgen alın geniş ve alın çizgisi belirgindir. Sakalı kısmen korunan K.7 ve K.8'de sakal detayı paralel dik çizgiler şeklinde yivlendirilmiştir. Ters "U" şeklindeki uzun bıyıklar sakal üstündedir. Ancak diğer örneklerde sakal izlerini takip etmek oldukça güçtür. Muhtemelen yüzeysel aşınmadan dolayı tahrip olmuştur. Baş kısmı daha iyi korunan K.6, K.7, K.8, K.11 ve K.12 numaralı örneklerde ortadan başlayarak

yanlara doğru yayılan saç tutamları açık palmet şeklinde düzenlenmiş ve diğer tiplere göre oldukça doğal verilmiştir. Kalın kaşlar çatık, göz kapakları etli, gözler badem şeklinde ve küçüktür. Asık yüz ifadesi, ağzının somurtkanlığından ve bakışlarını gölgeleyen çatık kaşlarından kaynaklanmaktadır. Kulak detayı bazı örneklerde solda kaybolmuş, ağız aralıklı verilmiştir. K.11-K.12 ve K.13’de görülen ortak özellik kabartmayı sınırlandıran dikdörtgen çerçevenin iç köşelerine, yedi yapraktan oluşan plastik birer rozet süslemesinin işlenmiş olmasıdır. Bu örneklerin çok yakın benzeri Halikarnassos’tandır⁷². M. Şahin’in katalogunda yer verdiği bir diğer benzer örnek ise buluntu yeri belli belirsiz olarak kaydedilmiştir⁷³.

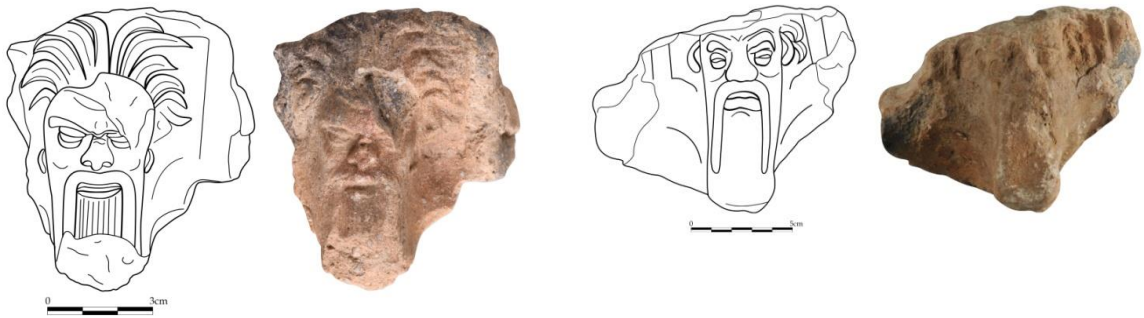

K.5

K.6

K.7

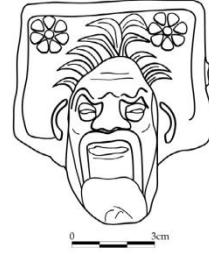

K.8

K.9

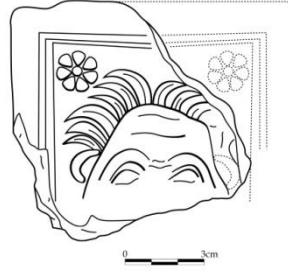
⁷² Şahin 2001, Fig. 38. Ha 30 (Hellenistik).

⁷³ Şahin 1999, 89, Res. 33 V.20.

K.10

K.11

K.12

K.13

Tip 1d; tiyatro buluntusu tek örnekle (K.14) temsil edilmektedir. Köşeli çerçeve içerisinde yer alan sakallı satyros/Silenos başı, sakalı dâhil tümüyle korunan tek örnektir. Bu örnekten hareketle mangal tutaçlarında destek görevi gören sakalların ortalama uzunluğu tahmin edilebilmektedir. Bu örneğin Tip 1c'den farkı düzensiz taranmış saçlarıdır. Diğer örneklerde saç detayları yalnız kıvrımlar, yumuşak dalgalar halinde verilmiş olmasına rağmen bu örnekte çok farklı şekilde sık ve sert, düz çizgi kabartılar olarak verilmiş. Aslında bu yönüyle Tip 1a'daki örneklerle kısmen benzeşmekle birlikte, portre özellikleri Tip 1c ile daha uyumludur. Ancak farklı olarak yaşlı Silenos'un ifadesindeki kabalık daha çarpıcıdır ve çerçeve kenarına yerleştirilmiş birer rozet süslemesi burada görülmez.

K.14

4.2 Tip 2: Keçi/Boğa Tasvirli (K.15-K.27)

Bu tipe giren 13 adet örnek keçi/boğa başı şeklinde modellenmiştir. Süslemenin bir çerçeve ile sınırlanması devam etmektedir. Stratonikeia teritoriumundaki buluntu dağılımına baktığımızda 6'sı Stratonikeia kent merkezinde Tiyatro (K.16, K.21), Kuzey Cadde (K.17), Kuzey Kapı (K.22), Gymnasion (K.25) ve sondaj (K.24), diğerleri ise Lagina (K.15, K.18); Yeldeğirmentepe (K.27) buluntusu olarak ele geçirilmiştir. Ayrıca aynı tipte, müze deposu (K.19-K.20, K.26) ve yüzey buluntusu olan (K.23) örneklerde yer almaktadır.

Bu tipe ait örneklerde hayvan başlarındaki anatomik detaylara sadık kalınmış ve ayrıntılı olarak verilmiştir. Boğa başının bulunduğu örnekler çoğunluktadır. Bu

tutaçlar dışında boğa başı protomlu benzer ikonografi, kentin paye ve taç blokları üzerinde de sıklıkla tercih edilmiştir. Tutaçlarda olduğu gibi anatomik ayrıntılar verilmiş ve farklı olarak bazı örneklerde iki kulak arasından bant geçirilmiştir. Hayvan protomu betimlemeli mangal tutaçları bezemesi ve ayrıntısına göre 4 farklı tipe ayrılmıştır.

Tip 2a; Keçi protomlu iki örnek (K.15-K.16) temsil edilmektedir. Bu gruptaki örneklerde çerçeve içine yüksek kabartma olarak işlenen keçi başlarının boynuzları arasında kapalı palmet motifi ve boynuz ile çerçeve bordürü arasında kalan her iki boşlukta kabartma şeklinde, yuvarlak formda beş yapraktan oluşan birer rozet süslemesi yer alır. Daha küçük boyuttaki K.16, K.15'e göre oldukça stilizedir. Ayrıca alın perçeminin işleniş şekli de farklılık göstermektedir. Bodrum Sualtı Arkeoloji Müzesi'nde yer alan ve buluntu yeri belli olmayan bir örnek⁷⁴ kısmen benzeşmektedir. Farklı olarak rozet süslemesi yer almaz ve boynuzlar arasındaki süsleme açık palmet şeklinde düzenlenmiştir.

K.15

K.16

Tip 2b; Tek örnek (K.17) temsil edilmektedir. Çerçeve içine yüksek kabartma olarak işlenen boğa başının boynuzları arasında ranke motifi, arka yüzünde ise üç yaprağı korunan büyük birer rozet süslemesi yer almaktadır. Ranke süslemeli yakın bir benzeri, Bodrum Sualtı Arkeoloji Müzesi'nde yer alan ve buluntu yeri belli olmayan bir örnek üzerinde görülmektedir⁷⁵. Bodrum örneğinin arka süslemesi K.17'den farklı olup, ikisi korunmuş diş sırası süslemesi şeklindedir. K.17'nin arka yüzünde görülen rozet süsleme, yaprak sayıları değişkenlik gösteren Halikarnossos⁷⁶, Knidos⁷⁷ ve Kyme⁷⁸ buluntusu tutaçların arka yüzünde de görülmektedir. Tüm örneklerde K.17'de olduğu gibi yaprak damarları işlenmiştir. Ancak Knidos ve Myndos tutaçlarının ön yüzünde Stratonikeia ve çevresi üretimlerine ait olmayan sarmaşık çelenkli satyr başları tasvir edilmiştir. Halikarnassos örneklerinin ilkinde⁷⁹ ön yüzde tasvir edilen boğa başı protomu Stratonikeia örneklerinden çok farklıdır. Stratonikeia örneğinde büyük ve dik olan boynuzlar söz konusu Halikarnassos örneğinde oldukça kısadır. Ayrıca boynuzlar arasında süsleme görülmez. Boynuzlar kısa tutularak bu alan dar bırakılmıştır.

⁷⁴ Şahin 1999, 81, Res. 3 II.1 (Hellenistik).

⁷⁵ Şahin 1999, 81, Res. 4 II.2. (Hellenistik).

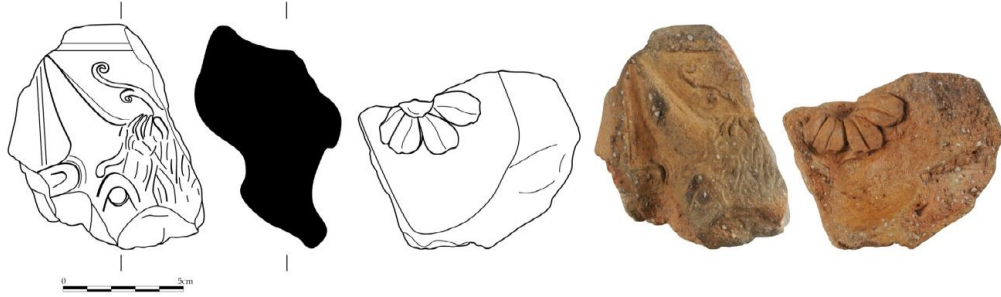
⁷⁶ Şahin 2001, Fig. 6. Ha 4 (Ön yüzde boğa başı, arka yüzde yedi yapraktan oluşan rozet, MÖ geç 3. yüzyıl); Fig. 68. Ha 59 (Yumurta dizisi ve üstünde diş sırası bulunan stant gövdesi üzerinde, Hellenistik).

⁷⁷ Şahin 2001, Fig. 76. Cn 1 (Ön yüzde sarmaşık çelenkli satyr başı, arka yüzde dokuz yapraktan oluşan rozet, MÖ 1. yüzyılın ilk çeyreği).

⁷⁸ Şahin 2001, Fig. 88. Ky 7 (Ön yüzde sarmaşık çelenkli satyr başı, arka yüzde on dört yapraktan oluşan rozet, MÖ 2. yüzyıl sonu-1. yüzyıl).

⁷⁹ Şahin 2001, Fig. 6. Ha 4.

Halikarnassos'tan diğer örnekte ise stant üst gövdesine ait bir süsleme olduğu için karşılaştırma imkânı sunmamaktadır⁸⁰.

K.17

Tip 2c; Yedi örnekle (K.18-K.24) temsil edilmektedir. Bu gruptaki örneklerde çerçeve içine yüksek kabartma olarak işlenen boğa başlarının boynuzları arasında hale ve ortasında stilize birer rozet süslemesi görülmektedir. K.18 ve K.20'de boğa başı, inci dizisi bezemeli bir çerçeve ile sınırlandırılmıştır. Benzer süsleme K.19'da düzensiz yuvarlak baskılar şeklindedir. Daha stilize olan diğer örneklerde ise (K.21, K.22, K.23, K.24) çerçeve, çizgisel olarak süsleme yapılmadan bırakılmıştır. Burnu korunmuş olan K.23'de burun deliği ve burun üzerindeki kıvrımlar yatay çizgilerle belirtilmiştir. Yakın benzerleri Bodrum Sualtı Arkeoloji Müzesi'nde buluntu yeri belli olmayan aynı kalıp üretimi iki örnek⁸¹ üzerinde görülmektedir. Özellikle K.18-K.19 ve K.20 ile olan yakın benzerlikleri Bodrum örneklerinin üretim yerinin Stratonikeia ve çevresi olabileceğini düşündürmektedir. Halenin ortasında yer alan süsleme M. Şahin tarafından çingirak olarak tanımlanmış ve soru işareti bırakılmıştır. Ancak sağlam olarak ele geçen Stratonikeia örneklerinden hareketle bu süslemelerin rozet süslemesi olduğu kesindir. Bu motif bazı örneklerde (K.19-K.21) daire içine alınmıştır. Mısır⁸² örnekleri Stratonikeia ve Bodrum örneklerinden tamamen farklıdır. Belirgin olmayan kısa boynuzlar arasındaki alın perçemi sıralı çukur noktalarla, gözler ise düğme formunda kabartma şeklinde verilmiştir.

K.24'ün arka yüzü diğer Stratonikeia örneklerinde görmediğimiz dış sırası şeklindedir. Bu yönüyle Halikarnasos, Knidos ve Rhodos örnekleriyle benzeşir⁸³. Ancak ön yüzlerinde yer alan boğa protomu ve satyr tasvirleri Stratonikeia örneklerinden farklıdır. Daha özenli ve gerçekçi işlenmiş olan Halikarnasos⁸⁴ örneğinde tasvir edilen boğa başında oldukça kısa tutulan dik boynuzlar arasında herhangi bir süsleme görülmez. Boynuzların kısa tutulmasından dolayı üst çerçeve kenarı oldukça dardır. Ayrıca alın perçemlerinin işlenişi de Stratonikeia örneklerinden farklıdır. Stratonikeia örneğine daha yakın olan diğer Halikarnassos⁸⁵ örneğinde de boynuzlar oldukça diktir. Satyr⁸⁶ tasvirlerinde ise yine Stratonikeia örneklerinde görülmeyen çelenkli satyr başı tercih edilmiştir. Buda farklı merkezlerden takip edilebilen dış sırası süslemesinin üretim merkezlerince tercih edildiğini göstermektedir.

⁸⁰ Şahin 2001, Fig. 68. Ha 59.

⁸¹ Şahin 1999, Res. 5 II.3.; Res. 6 II.4. (Hellenistik).

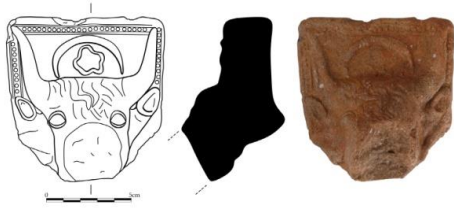
⁸² Şahin 2001, 119, Fig. 111: Na. 3; Thomas 2015, 3, Fig. 3 (MÖ 200-50).

⁸³ Şahin 2001, Fig. 6. Ha 4 (Halikarnasos, ön yüzde boğa protomu, MÖ geç 3. yy), Fig. 8. Ha 5 (Halikarnasos, ön yüzde boğa protomu, MÖ geç 3. yy), Fig. 32. Ha 25 (Halikarnasos, ön yüzde çelenkli satyr başı, MÖ 2. yüzyılın 2. yarısı), Fig. 76. Cn 1 (Knidos, ön yüzde çelenkli satyr başı, MÖ 1. yüzyılın ilk çeyreği), Fig. 93. Rh 1 (Rhodos, ön yüzde çelenkli satyr başı, MÖ geç 2.-1. yüzyıl).

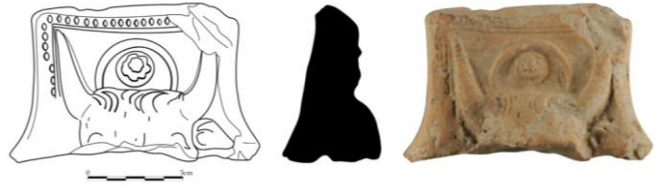
⁸⁴ Şahin 2001, Fig. 6. Ha 4.

⁸⁵ Şahin 2001, Fig. 8. Ha 5.

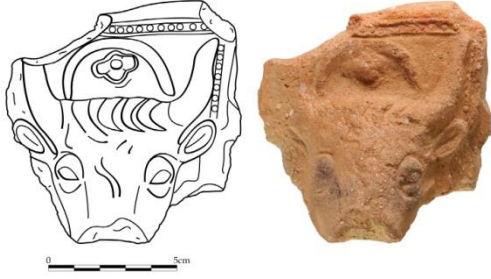
⁸⁶ Şahin 2001, Fig. 32. Ha 25 (Halikarnasos), Fig. 76. Cn 1 (Knidos), Fig. 93. Rh 1 (Rhodos).

K.18

K.19

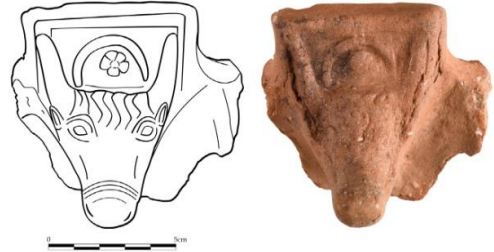
K.20

K.21

K.22

K.23

K.24

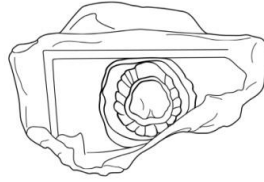
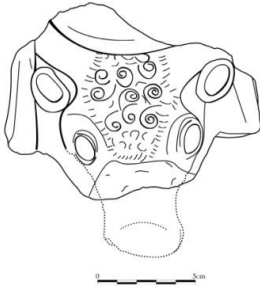
Tip 2d; Üç örnekle (K.25-K.27) temsil edilmektedir. Kırık durumda olduklarından süslemesine göre yukarıdaki sınıflara dâhil edilmemiştir. Ön yüzde yer alan boğa başı yüksek kabartma olarak verilmiştir. Alın perçemleri, kulaklar ve çizgisel gözler belirgindir. K.25 ve K.26 aynı kalıp üretimidir. Alın perçemlerinin helezon şeklinde kıvrıkcık oluşuyla ve plastik anlatımıyla diğer tüm örneklerden farklıdır. Burnu korunmuş olan K.25'de burun deliği ve ağız çizgisel, K.27'de ise burun üzerindeki kıvrımlar yatay çizgilerle belirtilmiştir.

K.25

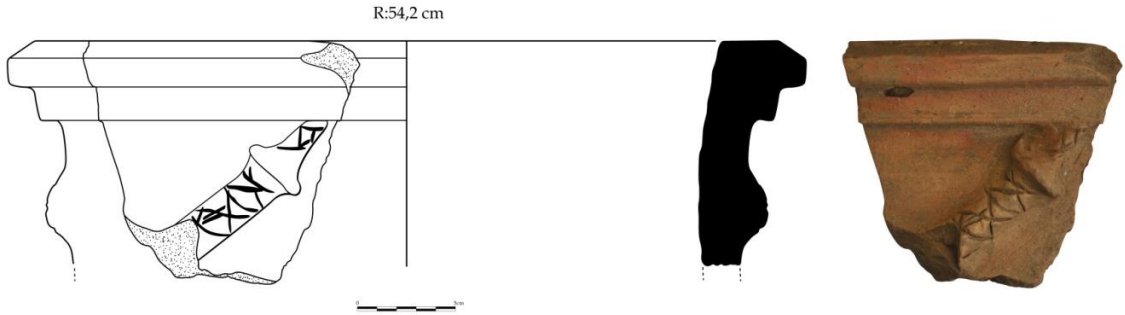
K.27

K.26

4.3 Mangala Ait Diğer Parçalar (K.28-K.30)

Bu başlık altında mangalın stant ve çanak kısmına ait olabilecek tiyatro buluntusu 3 adet parça değerlendirmeye alınmıştır. K.28, mangalın stant kısmına ait alt gövde parçasıdır. En üst kısımdaki düz yüzeyde, standın diğer üst parçasıyla yani çanakla birleştiğini gösteren çentikler yer almaktadır. Korunan kısımda profilli kenarın hemen altından başlayan, yüksek kabartma girland benzeri süsleme vardır.

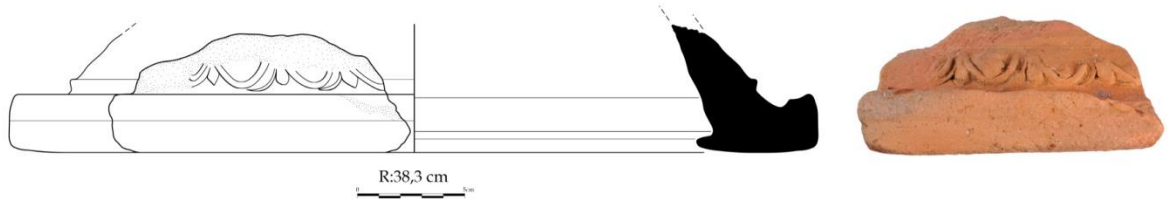
K.28

K.29 boyutu ve benzer örneklere göre mangalın kaide kısmına ait olmalıdır. Üzerinde kalıp yapımı yumurta dizisi ve mızrak ucundan oluşan Ion kymationu bezeme dizisi görülür. Simetriden yoksun bir diziliş söz konusudur. British Museum'da⁸⁷ bulunan ve tümü Halikarnassos buluntusu olan mangal parçalarına ait örnekler içinde, dekoratif yumurta dizisi ile süslenmiş çok sayıda benzer mangal parçası bulunmaktadır. Yerel üretimi işaret eden K.29'un bezeme motiflerinin,

⁸⁷ Şahin 2001, Fig. 67. Ha 58, Fig. 68. Ha 59, Fig. 69. Ha 60, Fig. 70. Ha 61, Fig. 71. Ha 62, Fig. 72. Ha 63.

Halikarnassos örneklerine göre oldukça basitleşmesi ve kaba oluşu, çok kullanıma bağlı olarak aşınmış bir kalıptan alındığını göstermektedir.

Antik dönemde farklı yerlerde kullanılan Ion kymationu tarihlendirme için önemli bezemelerden birisidir ve K.29 üzerinde de görülmektedir⁸⁸. Bu şekildeki sürekli kullanılan bir kalıptan alınan bezemelere göre dar bir tarih vermek zordur. Ancak K.29’da yumurtaların üstten düz kesilmesi Geç Hellenistik Dönem özelliği olduğundan genel olarak belirli bir dönemi ifade etmektedir. K.29’da yumurtalar genel olarak yüzeysel ve yarım olarak betimlenmiştir. Kabukların içini tam dolduran yumurtaların uçları hafif sivri ve kabuk uçları ise oval bitmektedir. Kabukların arasında yer alan kalem formundaki mızrak uçları yukarıdan aşağıya doğru kalınlaşmakta ve çanaklarla birleştiği noktada en geniş halini almaktadır. K.29’daki bu Ion kymationu bezemesi, Stratonikeia içindeki mimari yapılardan Gymnasium’na ait 2B odasının kuzeybatı köşesindeki in-situ baştaban üzerinde yer alan yumurtalar ile benzerdir⁸⁹. MÖ 2. yüzyıl ortalarına tarihlendirilen Gymnasium’un 1. evresine ait bu yumurtalara göre K.29 aynı tarih ya da sonrasına ait olmalıdır. Benzer Ion kymationu süslemesini Hellenistik Dönem’in gözde seramik gruplarından biri olan kalıp yapımı “megara kâseler” üzerindeki süslemelerden de takip etmek mümkündür⁹⁰. Tüm bunlar bize K.29’un MÖ 2. yüzyılın 2. yarısından olabileceğini düşündürmektedir.

K.29

K.30, mangalın stant kısmına ait olabilecek alt gövde parçasıdır. Bu parçanın mangala ait olduğunu gösteren en önemli detay, tüm mangal örneklerinde de görülen bir havalandırma deliğinin bulunmasıdır. Parça üst kısmında kırık olmasına rağmen yaklaşık 4 cm çapında yuvarlak bir havalandırma deliğinin olduğu bellidir. K.30, atölye konusundaki sorularımıza ışık tutan önemli bir parçadır. Korunan kısmında tanrı Dionysos’un simgesi olan yatay uzatılmış thyrsos ve altında dört harfi

K.30

korunmuş “ONYS” yazısı yer almaktadır. Çam kozalağı üzerindeki küçük yuvarlak taneler, thyrsos üzerine aplike edilmiştir. Thyrsos’un sapının üzerinde yer alan yüzeysel yivler thyrsos’a sarılı sarmaşıkları temsil ediyor olmalıdır. İki satırdan oluşan yazıt, bizi kentte aktif olarak üretim yapmış olan “Dionysios” atölyesine götürmektedir. Bu atölyenin adı, üretim yaptığı 11 adet pişmiş toprak figürünün arkasında yer alan koroplast imzasından bilinmektedir. Üretim yaptığı terrakotta

⁸⁸ Hellenistik Dönem’de Karia Bölgesi’nde Ion Kymationu’nun stil gelişimi hakkında ayrıntılı bilgi için bkz. Kürüm 2006, 13.

⁸⁹ Ayrıntılı bilgi için bkz. Mert 2001, 10-11; Kürüm 2006, 43.

⁹⁰ Civelek 2007, Lev. 19, Fig. 1, Lev. 24, Fig. 8a; Çorbacı 2007, Çiz. 1-2, Res. 1a-2a.

figürin sayısı, kentte tespit edilen diğer atölyelere göre en fazla olan bu atölye, üretimlerini MS 2. yüzyılda yapmıştır⁹¹. [ΔI]ONYC[IOY] imzalı K.30'dan hareketle "Dionysios" atölyesinin terrakotta figürin dışında, mangal da ürettiği ortaya çıkmaktadır.

5- Üretim Yerleri Üzerine Değerlendirmeler

Mangallar tek bir atölyeden mi dağılıyordu ya da farklı yerlerde üretilen çeşitli atölyeler mi vardı gibi çeşitli sorular hala tartışmalıdır. Bu konuyla ilgili çok çeşitli araştırmalar yapılmış, üretim yerlerine dair farklı fikirler öne sürülmüştür. Bodrum Müzesi'nde bulunan mangalları değerlendiren M. R. Leonard, bunların tek bir atölyeden üretilip oradan Hellenistik dünyaya ihraç edildiğinin kuvvetle muhtemel olduğu görüşündedir⁹². Ancak birçok araştırmacı birçok bölgenin Hellenistik portatif mangalların üretim merkezleri olabileceğine inanmıştır. Bu araştırmacılardan biri olan D. Burr, sayısız örnekleri olan bu mangalların üretiminin mika ve kil özelliklerine göre muhtemel Anadolu'da üretildiği ve ticaretle yayıldığı görüşünü öne sürmüştür⁹³. Güncel çalışmalardan birisini yapan O. Didelot, yaptığı kapsamlı araştırmasında Ege Denizi'ne kıyısı olan kentlerden bazılarının mangal üretmiş olabileceği sonucuna varmıştır⁹⁴. Konuyla ilgili M. Şahin'in yaptığı çalışmalar oldukça önemlidir. Tüm bunlara ilave olarak Stratonikeia örnekleri de var olan bu çalışmalara katkı sağlayacak verileri içermektedir.

M. Şahin'in çalışmasına göre bu konuda iki önemli merkez vardır. İlki Ege grubu diğeri ise Mısır grubudur. Mısır grubunun ana üretim merkezinin muhtemelen İskenderiye⁹⁵ ya da Naukratis olabileceği yönünde fikir birliği vardır⁹⁶. C. Le Roy, Alexandria'yı bir üretim merkezi ve Delos'u dağıtım yeri olarak önermiştir⁹⁷. Ancak benzer durum, Ege grubu için geçerli değildir. Halikarnassos grubu olarak adlandırılan Ege grubunun nerede üretildiğine dair en geçerli görüş hem merkezi hem de yerel atölyelerde çeşitli yerlerde üretildiği yönündedir.

O. Didelot⁹⁸ ve M. Şahin'e⁹⁹ göre ana merkezler, şubeler ve yerel atölyelerden oluşan üç üretim seviyesi mevcuttur. Araştırmacılar ana üretim merkezlerinin Kos, Myndos ve Knidos üçgeninde aranması gerektiğini savunmuştur¹⁰⁰. M. Şahin¹⁰¹, farklı koleksiyonlardan incelediği mangal tutaçlarından hareketle, Knidos bölgesinin ana üretim merkezi olarak en muhtemel yer olduğu sonucuna varmıştır. Akdeniz için bu üretim MÖ 3. yüzyılın sonlarına doğru Knidos'ta başlamış, Halikarnassos ve diğer Akdeniz limanlarına önemli miktarda tedarik edildiğinden MÖ 2. yüzyılda Knidos'ta üretim artmış ve ihraç edilen bu ürünler Mısır'ın portatif mangal üretimi üzerinde büyük bir etkiye sahip olmuştur¹⁰².

Yapılan tüm araştırmalarda ortaya çıkan ortak sonuç ise söz konusu mangalların birden fazla büyük atölye ve yerel işliklerde üretilmiş oldukları, büyük atölyenin Atina dışında bir yerlerde aranması gerektiği, bu yerin ise Ege kıyılarında

⁹¹ *Dionysios* atölyesi üretimi terrakotta figürinler için bkz. Durnagölü 2020, 161-170.

⁹² Leonard 1973, 19.

⁹³ Burr 1933, 189.

⁹⁴ Didelot 1997, 380-382.

⁹⁵ Didelot 1998, 275-276; Tsakirgis 2007, 228.

⁹⁶ Şahin 2001, 129; Pichon 2015, 42.

⁹⁷ Brogan 2000, 307. Ayrıca Delos, yaklaşık 800 parça ile en fazla buluntunun temsil edildiği yerdir ve Akdeniz havzası genelinde mangal dağıtım merkezi olabilecek kozmopolit bir adadır (Pichon 2015, 41).

⁹⁸ Didelot 1997, 380-382.

⁹⁹ Şahin 2001, 128-129.

¹⁰⁰ Didelot 1997, 380-382, 387; Brogan 2000, 308; Nocoñ 2016, 105.

¹⁰¹ Şahin 2001, 130.

¹⁰² Thomas 2015, 3.

olabileceği yönündedir. Ancak Ege Bölgesi'ndeki üretim merkezlerinin hangi kentler olduğu sorusu ise kısmen bellidir. Knidos ve Halikarnassos, Ege Tipi adı verilen bu grubun üretimini yapan merkezler arasında netlik kazanan iki önemli yerleşmedir. M. Şahin, konuyla ilgili yaptığı çalışmasında, Knidos'un amphora atölyelerinin aynı zamanda mangal ürettikleri düşüncesine katılmaktadır¹⁰³. Knidos'taki mangal üretiminin MÖ 3. yüzyılın sonlarından MÖ 2. yüzyılın ortasına doğru artması, *Athenaios I* atölyesinin çalıştığı yıllara denk gelmektedir. *Heniochos* ve *Hekataios* atölyeleri MÖ 2. yüzyılın 2. yarısında üretime girmiştir. MÖ 2. yüzyılın son çeyreği ve MÖ 1. yüzyılın ilk çeyreğinde aynı zamanda *Athenaios II*, *Hermophantos* ve *Karneadas* atölyeleri de üretim yapmaktadır. Knidos örnekleriyle benzerlikler sunan papposilenos tipine ait Krakow buluntusu mangal tutacı, Knidos'un *Hekataios* veya *Athenaios* atölyelerine atfedilmiştir¹⁰⁴. Knidos'ta, MÖ 1. yüzyılın 2. çeyreğinde üretim düşmeye başlamış ve muhtemelen Mithridates savaşlarına bağlı olarak sonunda durma noktasına gelmiştir¹⁰⁵.

İtalya, Kıta Yunanistan, Ege Adaları, Orta Doğu ve Kuzey Afrika Hellenistik Dönem'de ticari ilişkilerin yoğun olduğu Akdeniz ülkeleridir. Knidos dışında üretim yapan Halikarnassos Yarımadası ise ihraç ürünleriyle Akdeniz ticaretine katkıda bulunan kentlerden biridir. Bodrum Sualtı Arkeoloji Müzesi'nde Halikarnassos civarında üretilmiş farklı tiplerde mangal tutaçları yer almaktadır¹⁰⁶. Halikarnassos Yarımadasının en batı ucunda yer alan Myndos'un da bu ticarete katkı sağlayan kentlerden birisi olduğu düşünülmektedir. Benzer tasvirdeki örneklerin Akdeniz kıyılarının tamamında bulunması, kentlerin deniz yolu vasıtasıyla birbirleri ile yoğun ilişkiler içinde olduklarına işaret etmektedir¹⁰⁷.

Mangalların ana üretim merkezlerine dair kronolojisi, kazılar devam ettikçe biraz daha netlik kazanmaktadır. Özellikle Stratonikeia örnekleri bu kronolojiye katkı sağlayarak üretim merkezlerinin sınırlarının daha geniş tutulması gerekliliğini zorunlu kılmıştır. Üretimin Karia Bölgesi ile sınırlı kalıp kalmayacağı ileride elimizdeki bilgilere yenileri eklendikçe belli olacaktır. Ancak Karia Bölgesi'ndeki bu üretimin Knidos ve Halikarnassos Yarımadası ile sınırlı kalmadığını, sadece kıyı bölgelerinde olmayıp iç kesimlerde de yerel üretim yapıldığını Stratonikeia ve çevresinde ele geçirilen mangal tutaçları ve parçaları göstermektedir. M. Şahin tarafından değerlendirilen British Museum koleksiyonundaki örnekler geniş bir coğrafyaya yayılan farklı bölgelerden zengin buluntular içermektedir. Bodrum Sualtı Arkeoloji ve British Museum'daki koleksiyonlar, Stratonikeia buluntularıyla karşılaştırma yapabileceğimiz güzel örnekler barındırmaktadır.

Stratonikeia koroplastik üretiminin bir parçası olan figürlü mangal tutacı, gövde ve kaideye ait parçalarda gözlenebilen kırmızı ve kahverenginin tonları arası renk, farklı taneciklerde gümüş mika, farklı boyutlarda taşçık ve şamot içerikli kildir. Kilin yapısı Hellenistik ve Roma İmparatorluk dönemlerinde kentte yerel üretimin yapıldığı atölye üretimi diğer terrakotta figürinlerle benzerdir¹⁰⁸. Stratonikeia'nın figürlü mangalları, kıyı kentlerindeki örneklerden ayrılarak kent ve çevresinde yerel bir üretimin varlığına işaret etmektedir¹⁰⁹. Çünkü stilistik ve ikonografik

¹⁰³ Şahin 2001, 91; Didelot 1997, 387, n 28.

¹⁰⁴ Nocoń 2016, 107-108.

¹⁰⁵ Şahin 2001, 91.

¹⁰⁶ Şahin 1999, 61-90.

¹⁰⁷ Şahin 2011, 32-33.

¹⁰⁸ Stratonikeia koroplastiği arkeometrik analiz sonuçları için bkz. Durnagölü 2020, 70-77. Stratonikeia ve çevresinde yerel bir üretimin olduğunu kanıtlayan en önemli veriler, Stratonikeia territoriyumundaki küçük kırsal yerleşmelerde ortaya çıkartılan seramik atölyeleri ve kent merkezinde bulunmuş fırın atığı kapların varlığıdır. Maddeler halinde irdelenen atölye ve izleri hakkında ayrıntılı bilgi için ayrıca bkz. 132-179.

¹⁰⁹ Şahin 1999, 73.

karşılaştırmalara göre Knidos ve Milas¹¹⁰ örnekleriyle benzeşmez. Milas buluntusu taçlı ve sakallı satyros tasvirli mangal tutacı, tipolojik anlamda ve kil rengiyle Knidos örnekleriyle benzeşmektedir. Bu yönüyle Stratonikeia örneklerinden ayrılan Milas örneği Knidos atölyesine atfedilebilir.

Yapılan tüm değerlendirmeler ışığında Stratonikeia'dan gelen figürlü mangalların, Halikarnassos ve Knidos olarak isimlendirilen Ege tiplerine eklenmesi çok da zor gözükmemektedir. Terrakotta figürin üretimine ek olarak üretilen mangallar, Stratonikeia'nın Hellenistik Dönem'de bir üretim merkezi olarak gücünü ve önemini doğrulamaktadır. Stratonikeia'nın figürlü mangal tutaçları benzer örnekler yardımıyla MÖ 2. yüzyılın sonundan MÖ 1. yüzyılın başlarına tarihlenebilir¹¹¹. Bu tarihlerde kentte aktif olarak üretim yapan atölyeler tespit edilmiştir¹¹². Ancak mangal üretiminin bu atölyelerde yapılıp yapılmadığı belli değildir.

M. Şahin'in, Knidos mangallarının amphora üreten atölyelerde yapılmış olabileceği yönündeki önerileri, Stratonikeia mangalları için de geçerli gözükmemektedir. Çünkü kentin en aktif olduğu bu dönemde pişmiş toprak kap ve terrakotta figürin üretiminin gerçekleştirildiği, yapılan çalışmalarla netlik kazanmıştır. Bu figürin üretiminin ise seramik üreten bu atölyelerde yapılmış olması gerektiği şeklindeki önerimizi desteklemektedir. Bu fikrimizi destekleyen en önemli veri ise üzerinde atölye işareti olan mangal parçasıdır (K.30). Açık kahve renkte (7.5YR 6/3) olan kil rengi, "Dionysios" atölyesi üretimlerinde kullanılan kahverengi ve kırmızının tonlarındaki kil rengiyle de (5YR 6/4, 2.5YR 5/6, 2.5YR 6/6, 5YR 7/6) uyumludur. Atölyelerin figürinler dışında farklı formlara ait çanak-çömlekler ürettiği kentin *Sosimos* atölyesi üretimlerinden de takip edilebilmektedir¹¹³.

Yemek pişirme kültürünün bir parçası olan mangalların en erken örneği MÖ 8.-7. yüzyıla tarihlenmiştir¹¹⁴. Bu dönemden başlayarak Orta Bizans Dönemi'ne kadar değişik formlarda üretildiği arkeolojik bulgularla desteklenmiştir¹¹⁵. Fayum ve Nil deltasından Mısır üretimi, havalandırma boşluklarına sahip yaklaşık on adet oval formdaki portatif mangal İmparatorluk Dönemi'ne tarihlendirilmiştir. Bazılarının üzerinde destek alanına doğru, üst kenar seviyesinde dalga şeklinde kazıma süslemeler yer almaktadır¹¹⁶.

Stratonikeia örneklerinde görüldüğü gibi figüratif olarak dekore edilmiş eklentilere sahip portatif kil mangallar Hellenistik Dönem'de oldukça popüler olmuştur. MS 2. yüzyıla tarihlendirilen K.30 dâhil olmak üzere Stratonikeia'nın taşra yerleşmelerinden olan Börükçü ve Beybağ¹¹⁷ buluntusu yerel üretim mangal ve mangala ait parçalar bu üretimin Roma İmparatorluk ve Orta Bizans dönemlerinde farklı formlarla devam ettiğini göstermektedir¹¹⁸. İmparatorluk Dönemi'ne tarihlenen Börükçü buluntusu mangal (Fig. 2), hem yaşam alanı hem de dokuma

¹¹⁰ Kızıl 2007, 423, Res. 8.

¹¹¹ Bu tip mangal tutaçları Hellenistik Dönem'de oldukça yaygındır ve farklı merkezlerin buluntularından takip edilebilir. Tarihlendirme için ayrıca bkz. Hayes 1991, 75-76, Pl. XVIII, 6, OD 2435.

¹¹² Stratonikeia'da aktif olarak üretim yapan atölyeler ve özellikleri için bkz. Durnagölü 2020, 144-179.

¹¹³ *Sosimos* atölyesi *Dionysos* atölyesi ile çağdaş olup üretimlerini MS 2. yüzyılda yapmıştır. Atölye imzasının kandil ve pişmiş toprak figürinler üzerinde görülmesi *Sosimos* atölyesinin her iki grupta da üretim yaptığını gösterir. Stratonikeia territoryumundaki atölye ve üretimleri hakkında ayrıntılı bilgi için bkz. Durnagölü 2020, 155-161.

¹¹⁴ Lynch – Papadopoulou 2006, 30, Fig. 22 (Atina agora kazısı).

¹¹⁵ Hellenistik Dönem mangalların öncülleri için bkz. Morris 1985, Fig. 1-6.

¹¹⁶ Pichon 2015, 42-43.

¹¹⁷ Öztaşkın 2020, Kat. No: 1-4, Lev. 1/1-4 (MÖ 10. yüzyıl sonu-11. yüzyıl).

¹¹⁸ Orta Bizans Dönemi'ne tarihlenen Çanakkale örnekleri için bkz. Türker 2019, Kat. No: 1-4, Fig. 1-6.

atölyesi olarak kullanılan kompleksten gelmiştir. Hellenistik formlara göre oldukça kaba ve basittir. İçe doğru eğimli olan destek altı büyük dairesel havalandırma boşluklarıyla çevrenmiştir. Fayum örneğinde olduğu gibi oval formudur ve üst kenar seviyesinde dalga şeklinde kazıma süslemeler yer almaktadır. Alanda ayrıca çok sayıda toplu halde kırık mutfak kapları ile ele geçmesi, evsel bir işlevi olduğunu da göstermektedir¹¹⁹.

Fig 2. Börükçü, mangal ve aynı döneme ait çömlek

(MS 1. yüzyılın sonu-MS 2. yüzyılın başı)

Sonuç

Hellenistik Dönem’de, Doğu Akdeniz’in hemen her yerinde ve aynı zamanda çok ötesinde portatif mangallar bulunmuş ve birtakım araştırmalarla ortaya konmuştur. Anadolu ve Anadolu dışında ele geçirilen buluntulardan birkaç üretim ve tüketim bölgesi belirlenmiştir. Buna göre Anadolu ve Mısır üretim merkezleri, Delos dağıtım merkezidir. Bu merkezlerden ise Ortadoğu, Mısır ve Batı’ya ihracat yapılmıştır. Ancak yapılan kazılar ve araştırmalar bu ana üretim merkezleri dışında yerel üretim yapan küçük işletmelerin de olduğunu ve dikkate alınması gerektiğini ortaya koymuştur. Bunlardan biri olan Stratonikeia, tüm bu araştırmalara ek olarak figürlü tutaçlara sahip mangal üretimi konusunda önemli veriler sunmuştur.

Stratonikeia atölyeleri, koroplastik sanatlarda olduğu gibi mangal üretiminde de iç piyasaya mal üretmiş olduğu ve buna bağlı olarak tüketimin çoğunun şimdilik yerele hizmet ettiği düşünülmektedir. Çünkü dış piyasadaki yayılım şimdilik netlik kazanmamıştır. Gelecekte yayınlanan örneklerin artması ve yapılacak analizler ile bu daha net olarak ortaya konulabilir. Bu yönüyle Hellenistik ve Roma İmparatorluk dönemlerinde önemli bir üretim ve dağıtım merkezi olan Knidos’un şimdilik gerisinde gözükmektedir. Nitekim kıyı Karia’da bulunan Knidos üretimi mangalların Alexandria, Naukratis ve Krakow’da görülmesi bu dağılımın Anadolu dışına çıktığını ortaya koymaktadır. Bu da Myndos ve Knidos gibi kıyı Karia’da bulunan kentlerin Akdeniz’e kıyısı bulunan diğer kentlere ihracat yapmasını kolaylaştırmıştır. Stratonikeia üretimi malların dış piyasaya açılmaması ise bir iç Karia kenti olması nedeniyle coğrafi şartlara dayandırılabilir.

Farklı kullanım alanlarını işaret eden Stratonikeia mangalları aslında bazı soruların da cevabı niteliğindedir. Nitekim bir kısmı evsel kullanımı işaret eden kırsal yerleşmelerden, bir kısmı kült ile ilişkilendirilen nekropol alanından, bir kısmı ise bir ibadet yeri olan kutsal alandan gelmiştir. Kent merkezindeki dağılımına

¹¹⁹ Arkeolojik bulgular yapının MÖ 4. yüzyıldan itibaren bazı değişiklik ve ilaveler yapılarak Roma İmparatorluk Dönemi içlerine kadar kullanıldığını göstermektedir (Sögüt 2012, 558-559).

baktığımızda ise çoğunluk tiyatro yapısına aittir. Buluntu yerleri göz önünde bulundurulduğunda bu tip kolay taşınabilir portatif mangalların kullanımının tek bir amaç için üretilmediği ve farklı işlevlere hizmet ettiği sonucu rahatlıkla söylenebilir.

KATALOG

Katalog No: 1

Tip: Figürlü Mangal Tutamağı/Satyr

Müze Env. No: Muğla Müzesi

Kazı Env. No: 06BS03-PT02

Buluntu Yeri: Börükçü 06BS03 Numaralı Sondaj

Ölçüleri: Yük. 8,5; Gen. 10,1; Der. 5,6 cm.

Hamur-Astar-Boya: Çok yoğun farklı taneciklerde gümüş mika, çok yoğun orta ve büyük boyutta taşçık, seyrek kiremit parçacıkları, iri kum katkılı, kırmızimsı sarı (5YR 6/6). Orta fırınlanmış.

Korunma Durumu: Yüzeyde, alt çerçeve kenarında küçük kopmalar ve aşınma, sakal kopuk.

Teknik ve İşçilik: Tek kalıp içerisine ön cephe, arkası düz, altı girintili. K.2 ile aynı kalıp üretimi.

Tanımı: Dikdörtgen çerçeve içinde, düz bir panelde yüksek kabartma stilize sakallı satyros/silenos başı. Çerçeve kenarında çift çizgiden oluşan standart bir bordür. Saçlar alnın ortasından ikiye ayrılmış, paralel kalın çizgilerle yanlara ve geriye taranmış, tepede bir kemer ile kapatılmış. Kemer profili kazıma çizgilerle sonradan bezenmiş. Sarkık kulaklar damla şeklinde arka boşlukta asılı gibi. Gözler baskı çember olan düğme formunda. Diğer yüz detayları aşınmış. Yüzeyde kullanımını işaret eden is izleri. Köşeli çerçeve ile kemer arasında kalan her iki boş alanda "X" şeklinde işaret.

Referans: Yayınlanmamış

Benzer Örnekler: Lagina/Turgut¹²⁰, Halikarnassos¹²¹

Tarihleme Önerisi: MÖ 2. yüzyıl sonu-1. yüzyıl başı

Katalog No: 2

Tip: Figürlü Mangal Tutamağı/Satyr

Müze Env. No: Muğla Müzesi

Kazı Env. No: 05BS06-PT01

Buluntu Yeri: Börükçü 05BS06 Numaralı Sondaj Alanı

Ölçüleri: Yük. 12, Gen. 10,8, Der. 6,2-1,6 cm.

Hamur-Astar-Boya: Çok yoğun farklı taneciklerde gümüş mika, çok yoğun orta ve büyük boyutta taşçık, seyrek kiremit parçacıkları, iri kum katkılı, kırmızimsı sarı (5YR 6/6). Orta fırınlanmış.

Korunma Durumu: Yüzeyde ve üst çerçeve kenarında kopma ve aşınma, sakal ucu kopuk.

Teknik ve İşçilik: Tek kalıp içerisine ön cephe, arkası düz, altı girintili. K.1 ile aynı kalıp üretimi.

Tanımı: Dikdörtgen çerçeve içinde, düz bir panelde yüksek kabartma stilize, sakallı satyros/silenos başı.

Referans: Yayınlanmamış

Benzer Örnekler: Lagina/Turgut¹²², Halikarnassos¹²³

Tarihleme Önerisi: MÖ 2. yüzyıl sonu-1. yüzyıl başı

Katalog No: 3

Tip: Figürlü Mangal Tutamağı/Satyr

Müze Env. No: Muğla Müzesi, Etütlük

Kazı Env. No: 19STRYB-01

Buluntu Yeri: Stratonikeia Billa Evi Sokağı Yüzey

Ölçüleri: Yük. 12,5; Gen. 11,5; Der. 6,3 cm.

Hamur-Astar-Boya: Az gümüş mika, farklı boyutlarda taşçık, kireç katkılı, açık kahve renkte (7,5YR 6/4). Orta fırınlanmış.

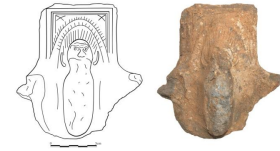
Korunma Durumu: Yüzeyde ve çerçeve kenarlarında çok küçük kopma ve aşınma, sakal ucu kopuk.

Teknik ve İşçilik: Tek kalıp içerisine ön cephe, arkası düz, altı girintili.

Tanımı: Dikdörtgen çerçeve içinde, düz bir panelde yüksek kabartma stilize, sakallı satyros/silenos başı. Çerçeve kenarında çift çizgiden oluşan standart bir bordür. Kaşların üzerinde yukarıya doğru üç sıra, kısa ve uzun, ince çizgiler şeklinde düzgün taranmış ve tek tek sayılabilecek şekilde işlenmiş dik saç tutamları tepede yay görünümünde. Kalkık kaşlar çatık, gözler yuvarlatılmış oyuk veya baskı çember olan düğme formunda. Sarkık kulaklar damla şeklinde arka boşlukta asılı gibi. Köşeli çerçeve ile kemer arasında kalan boş alanda "X" şeklinde işaret.

Referans: Yayınlanmamış

Tarihleme Önerisi: MÖ 2. yüzyıl sonu-1. yüzyıl başı

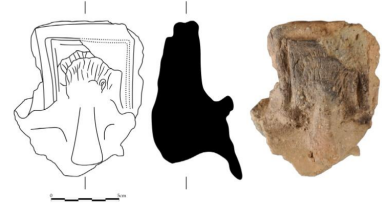

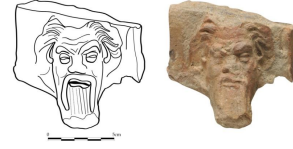
¹²⁰ Şahin 1999, Res. 14 V.1, Res. 17 V.4 (Hellenistik).

¹²¹ Şahin 2001, 100, Fig. 35 Ha 27 (Hellenistik).

¹²² Şahin 1999, Res. 14 V.1, Res. 17 V.4 (Hellenistik).

¹²³ Şahin 2001, 100, Fig. 35 Ha 27 (Hellenistik).

Katalog No: 4**Tip:** Figürlü Mangal Tutamağı/Satyr**Müze Env. No:** Muğla Müzesi**Kazı Env. No:** 08SKK-PT01**Buluntu Yeri:** Stratonikeia Kuzey Kapı**Ölçüleri:** Yük. 14,7; Gen. 11,9; Der. 7,9 cm.**Hamur-Astar-Boya:** Yoğun İnce ve orta tanecikli gümüş, seyrek ince tanecikli altın mika, yoğun farklı boyutlarda taşçık, iri kum katkılı, açık kırmızımsı kahve renkte (5YR 6/4). Orta fırınlanmış.**Korunma Durumu:** Yüzeyde ve çerçeve kenarlarında kopma ve aşınma.**Teknik ve İşçilik:** Tek kalıp içerisine ön cephe, arkası düz, altı dışa çıkık yatay profilli.**Tanımı:** Dikdörtgen çerçeve içinde, hafif yükseltilmiş düz bir panelde yüksek kabartma stilize satyros/silenos başı. Çerçeve kenarında çift çizgiden oluşan standart bir bordür. Kaşların üzerinde yukarıya doğru düzgün olmayan ince çizgiler şeklinde taranmış, tek tek sayılabilecek şekilde gelişmiş güzel işlenmiş dik saç tutamları, tepede yay görünümünde. Aşağı doğru genişleyen sakal detayı belirsiz. Sol kulak göz hizasında, kısmen belirgin. Diğer yüz detayları belirsiz. Yüzeyde kullanımını işaret eden is izleri.**Referans:** Yayınlanmamış**Tarihleme Önerisi:** MÖ 2. yüzyıl sonu-1. yüzyıl başı**Katalog No: 5****Tip:** Figürlü Mangal Tutamağı/Satyr**Müze Env. No:** Muğla Müzesi**Kazı Env. No:** 09LBS-PT01**Buluntu Yeri:** Lagina Kutsal Alanı/ Batı Stoa**Ölçüleri:** Yük. 10,9; Gen. 12,1; Der. 6,1-1,7 cm.**Hamur-Astar-Boya:** Çok yoğun İnce ve orta tanecikli gümüş, seyrek ince tanecikli altın mika, çok yoğun orta ve çok büyük taşçık, iri kum katkılı, kırmızımsı sarı (5YR 6/6). Kötü fırınlanmış.**Korunma Durumu:** Sol üst çerçeve kırık ve eksik, sakal ucu kopuk.**Teknik ve İşçilik:** Tek kalıp içerisine ön cephe, arka yüz gömme panelde iki göz şeklinde, altı girintili.**Tanımı:** Dikdörtgen çerçeve içinde, yükseltilmiş dikdörtgen düz bir panelde yüksek kabartma stilize, sakallı satyros/silenos başı. Kaşların üzerinde üç sıra şeklinde yukarıya doğru kısa ince çizgiler şeklinde taranmış, tek tek sayılabilecek şekilde işlenmiş dik saç tutamları tepede yay görünümünde. Kaşlar yay şeklinde birleşik. Gözler yuvarlatılmış oyuk veya baskı çember olan düğme formunda. Sarkık kulaklar damla şeklinde arka boşlukta asılı gibi. Ağız, burun detayı belirsiz. Çerçevenin her iki üst köşesinde kabartma daireler.**Referans:** Yayınlanmamış**Tarihleme Önerisi:** MÖ 2. yüzyıl sonu-1. yüzyıl başı**Katalog No: 6****Tip:** Figürlü Mangal Tutamağı/Satyr**Müze Env. No:** Muğla Müzesi, 3699**Kazı Env. No:** STR82-59**Buluntu Yeri:** Nekropol 1. Grup B-1 Sondajı**Ölçüleri:** Yük. 11,1; Gen. 7,3; Der. 7,2 cm.**Hamur-Astar-Boya:** İnce ve orta tanecikli gümüş mika, yoğun orta ve büyük boyutta taşçık, iri kum katkılı, pembe (5YR 7/4). Arka yüzey açık kırmızı (7.5R 5/4). İyi fırınlanmış.**Korunma Durumu:** Çerçeve kenarları kırık ve eksik, sakal ucu kopuk.**Teknik ve İşçilik:** Tek kalıp içerisine ön cephe, arkası düz, altı girintili.**Tanımı:** Dikdörtgen çerçeve içinde, düz bir panelde yüksek kabartma plastik, sakallı satyros/silenos başı. Çerçeve kenarında tek çizgiden oluşan standart bir bordür. Ortadan başlayarak yanlara doğru yayılan kalın saç tutamları açık palmet şeklinde. Saç tutamları ince çizgilerle detaylandırılmış. Alın çizgisi belirgin, yay kaşlar çatık, elmacık kemikleri çıkık, küt ve basık bir burun, burun kökü dar, ağız hafif aralıklı. Etli göz kapakları arasında göz bebekleri belirgin. Uzun bıyık dik bir şekilde sakalın üzerine bırakılmış. Göz hizasındaki sarkık kulaklar arka boşlukta asılı gibi. Sakal detayı belirgin değil. Çerçevenin her iki üst köşesinde rozet süslemesi, sol üst tarafta yüzeysel olarak korunan üç yaprak.**Referans:** Yayınlanmamış**Tarihleme Önerisi:** MÖ 2. yüzyıl sonu-1. yüzyıl başı

Katalog No: 7**Tip:** Figürlü Mangal Tutamağı/Satyr**Müze Env. No:** Muğla Müzesi**Kazı Env. No:** 09MDO4-1-PT297**Buluntu Yeri:** STR84-T02 /Stratonikeia Yapısı
bilinmiyor**Ölçüleri:** Yük. 7,8; Gen. 9,6; Der. 8,2 cm.**Hamur-Astar-Boya:** Yoğun İnce ve orta tanecikli gümüş mika, yoğun farklı boyutlarda taşçık, seyrek kiremit parçacıkları, iri kum katkılı, açık kırmızımsı kahve (5YR 6/4). Yüzeyi kırmızı (2,5YR 4/6) renkte astarlı. Orta fırınlanmış.**Korunma Durumu:** Üst çerçeve kenarı kırık ve eksik, sakal ucu kopuk.**Teknik ve İşçilik:** Tek kalıp içerisine ön cephe, arkası düz, altı girintili.**Tanımı:** Dikdörtgen çerçeve içinde, düz bir panelde yüksek kabartma plastik, sakallı satyros/silenos başı. Çerçeve kenarında tek çizgiden oluşan standart bir bordür. Ortadan başlayarak yanlara doğru yayılan kalın saç tutamları açık palmet şeklinde. Saç tutamları ince çizgilerle detaylandırılmış. Alın çizgisi belirgin, kalkık kaşlar çatık, elmacık kemikleri çıkık, küt ve basık bir burun, burun kanatları geniş ve etli, ağız hafif aralıklı. Etili ve şişkin göz kapakları arasında gözler oldukça kısık. Uzun bıyık dik bir şekilde sakalın üzerine bırakılmış. Göz hizasındaki sarkık kulaklar arka boşlukta asılı gibi. Sakal detayı paralel ince dik çizgiler şeklinde.**Referans:** Yayınlanmamış**Tarihleme Önerisi:** MÖ 2. yüzyıl sonu-1. yüzyıl başı**Katalog No: 8****Tip:** Figürlü Mangal Tutamağı/Satyr**Müze Env. No:** Muğla Müzesi, Etütlük**Kazı Env. No:** 20SKB2-03**Buluntu Yeri:** Stratonikeia Kuzey Bazilika**Ölçüleri:** Yük. 8,3; Gen. 7,8; Der. 8,1 cm.**Hamur-Astar-Boya:** Yoğun İnce ve orta tanecikli gümüş mika, yoğun farklı boyutlarda taşçık, iri kum katkılı, çok açık kahve (10YR 7/3). Kötü fırınlanmış.**Korunma Durumu:** Çerçeve kenarları kırık ve eksik, sakal ucu kopuk.**Teknik ve İşçilik:** Tek kalıp içerisine ön cephe, arkası düz, altı girintili. K.7 ile ikonografik ve stilistik anlamda benzer.**Tanımı:** Dikdörtgen çerçeve içinde, düz bir panelde yüksek kabartma plastik, sakallı satyros/silenos başı.**Referans:** Yayınlanmamış**Tarihleme Önerisi:** MÖ 2. yüzyıl sonu-1. yüzyıl başı**Katalog No: 9****Tip:** Figürlü Mangal Tutamağı/Satyr**Müze Env. No:** Muğla Müzesi**Kazı Env. No:** 09SKC-PT04**Buluntu Yeri:** Stratonikeia Kuzey Cadde

Güneybatısı

Ölçüleri: Yük. 10,9; Gen. 13,4; Der. 10,7 cm.**Hamur-Astar-Boya:** Yoğun İnce ve orta tanecikli gümüş, seyrek orta tanecikli altın mika, yoğun farklı boyutlarda taşçık, iri kum katkılı, kırmızı (2,5YR 5/6). Kötü fırınlanmış.**Korunma Durumu:** Çerçeve kenarları kırık ve eksik, sakal ucu kopuk.**Teknik ve İşçilik:** Tek kalıp içerisine ön cephe, arkası yatay dış bükey profilli. K.6, K.7, K.8 ile ikonografik ve stilistik anlamda benzer.**Tanımı:** Köşeli çerçeve içinde, düz bir panelde yüksek kabartma plastik, sakallı satyros/silenos başı.**Referans:** Yayınlanmamış**Tarihleme Önerisi:** MÖ 2. yüzyıl sonu-1. yüzyıl başı**Katalog No: 10****Tip:** Figürlü Mangal Tutamağı/Satyr**Müze Env. No:** Muğla Müzesi, 2017**Kazı Env. No:** 17STRYB-PT01**Buluntu Yeri:** Stratonikeia Billa Evi Temeli**Ölçüleri:** Yük. 9,4; Gen. 10,2; Der. 8 cm.**Hamur-Astar-Boya:** Çok yoğun İnce ve orta tanecikli gümüş, seyrek ince tanecikli altın mika, çok yoğun orta ve çok büyük taşçık, iri kum katkılı, kırmızımsı sarı (5YR 6/6). Kötü fırınlanmış.**Korunma Durumu:** Çerçeve kenarları kırık ve eksik, sakal ucu kopuk.**Teknik ve İşçilik:** Tek kalıp içerisine ön cephe, arkası kırık. K.6, K.7, K.8, K.9 ile ikonografik ve stilistik anlamda benzer.

Tanımı: Köşeli çerçeve içinde, düz bir panelde yüksek kabartma plastik, sakallı satyros/silenos başı. Yüzeyde kullanımını işaret eden is izleri.

Referans: Yayınlanmamış

Tarihleme Önerisi: MÖ 2. yüzyıl sonu-1. yüzyıl başı

Katalog No: 11

Tip: Figürlü Mangal Tutamağı/Satyr

Müze Env. No: Muğla Müzesi, 3703

Kazı Env. No: STR82-63

Buluntu Yeri: Nekropol 3. Grup E Çukuru

Ölçüleri: Yük. 8,8; Gen. 6,9; Der. 6,4 cm.

Hamur-Astar-Boya: İnce ve orta tanecikli gümüş mika, yoğun orta ve büyük boyutta taşçık, iri kum katkılı, açık kırmızı (2.5YR 7/8). Yüzey pembemsi beyaz renkte (7.5YR_/2 8.5) astarlı. İyi fırınlanmış.

Korunma Durumu: Çerçeve korunmuş, sakal ucu kopuk. Yüzeyindeki aşınma dışında iyi durumda.

Teknik ve İşçilik: Tek kalıp içerisine ön cephe, arka yüz hafif gömme bir panel, altı girintili. K.12 ile aynı kalıp üretimi.

Tanımı: Dikdörtgen çerçeve içinde, düz bir panelde yüksek kabartma plastik, sakallı satyros/silenos başı. Çerçeve kenarında tek çizgiden oluşan standart bir bordür. Ortadan başlayarak yanlara doğru yayılan kalın saç tutamları açık palmet şeklinde. Saç tutamları ince çizgilerle detaylandırılmış. Alın çizgisi belirgin, kalkık kaşlar çatık, elmacık kemikleri çıkık, küt ve basık bir burun, burun kanatları geniş ve etli, ağız hafif aralıklı. Etili ve şişkin göz kapakları arasında gözler badem şeklinde. Uzun bıyık, dik bir şekilde sakalın üzerine bırakılmış. Göz hizasındaki sarkık kulaklar arka boşlukta asılı gibi. Sakal detayı belirsiz. Kabartmayı sınırlandıran çerçevenin iç köşelerinde, yedi yapraktan oluşan plastik birer rozet süslemesi.

Referans: Yayınlanmamış

Tarihleme Önerisi: MÖ 2. yüzyıl sonu-1. yüzyıl başı

Katalog No: 12

Tip: Figürlü Mangal Tutamağı/Satyr

Müze Env. No: Muğla Müzesi, Etütlük

Kazı Env. No: 20SKB2-04

Buluntu Yeri: Stratonikeia Kuzey Bazilika

Ölçüleri: Yük. 8,7; Gen. 7,7; Der. 6,1 cm.

Hamur-Astar-Boya: Yoğun ince ve orta tanecikli gümüş mika, farklı boyutlarda taşçık, iri kum katkılı, kırmızımsı sarı (5YR 7/6) renkte. İyi fırınlanmış.

Korunma Durumu: Çerçeve korunmuş, sakal ucu kopuk. Yüzeyindeki aşınma dışında iyi durumda.

Teknik ve İşçilik: Tek kalıp içerisine ön cephe, arka yüz hafif gömme bir panel, altı girintili. K.11 ile aynı kalıp üretimi.

Tanımı: Dikdörtgen çerçeve içinde, düz bir panelde yüksek kabartma plastik, sakallı satyros/silenos başı. Yüzeyde kullanımını işaret eden is izleri.

Referans: Yayınlanmamış

Tarihleme Önerisi: MÖ 2. yüzyıl sonu-1. yüzyıl başı

Katalog No: 13

Tip: Figürlü Mangal Tutamağı/Satyr

Müze Env. No: Muğla Müzesi, Etütlük

Kazı Env. No: 11BS01-09

Buluntu Yeri: Bouleuterion Güneyi

Ölçüleri: Yük. 9,2; Gen. 9,1; Der. 3,5 cm.

Hamur-Astar-Boya: Yoğun ince ve orta tanecikli gümüş, seyrek orta boyutta altın mika, yoğun farklı boyutta taşçık katkılı, açık kahve (7.5YR 6/3). Orta fırınlanmış.

Korunma Durumu: Çerçeve kenarı her yönden kırık ve eksik. Yüz detayı belirsiz, sakal kopuk.

Teknik ve İşçilik: Tek kalıp içerisine ön cephe, arkası düz. K.11 ve K.12 ile ikonografik ve stilistik anlamda benzer.

Tanımı: Köşeli, iki bordürden oluşan çerçeve içinde, düz bir panelde yüksek kabartma plastik, sakallı satyros/silenos başı. Kabartmayı sınırlandıran çerçevenin sağ iç köşesinde, yedi yapraktan oluşan plastik birer rozet süslemesi.

Referans: Yayınlanmamış

Tarihleme Önerisi: MÖ 2. yüzyıl sonu-1. yüzyıl başı

Katalog No: 14

Tip: Figürlü Mangal Tutamağı/Satyr

Müze Env. No: Muğla Müzesi, 4904

Kazı Env. No: 12STYD-PT03

Buluntu Yeri: Stratonikeia Tiyatro

Ölçüleri: Yük. 10; Gen. 8; Der. 8,1 cm.

Hamur-Astar-Boya: Çok yoğun İnce ve orta tanecikli gümüş, seyrek ince tanecikli altın mika, çok yoğun orta ve büyük boyutta taşçık, iri kum katkılı, açık kırmızımsı kahve (5YR 6/4). Orta fırınlanmış.

Korunma Durumu: Yüzeyindeki aşınma dışında korunmuş.

Teknik ve İşçilik: Tek kalıp içerisinde ön cephe, arkasında gömme bir panel, altı girintili.

Tanımı: Dikdörtgen çerçeve içinde, düz bir panelde yüksek kabartma plastik, sakallı satyros/silenos başı. Çerçeve kenarında standart çift bordür. Ortadan ayrılan çizgisel, saçaklı saçlar her iki yana doğru düzensiz taranmış. Üçgen alın kırışık, kalkık kalın kaşlar oldukça çatık, küt ve basık bir burun, burun kökü dar, kanatlar etli, elmacık kemikleri çıkık, gözler iri, hareketli dudaklar kalın, ağız hafif aralıklı. Burun hizasındaki sarkık kulaklar arka boşlukta asılı gibi. Uzun bıyık, dik bir şekilde sakalın üzerine bırakılmış, detaylar belirsiz.

Referans: Yayınlanmamış

Tarihleme Önerisi: MÖ 2. yüzyıl sonu-1. yüzyıl başı

Katalog No: 15

Tip: Figürlü Mangal Tutamağı/Keçi

Müze Env. No: Muğla Müzesi

Kazı Env. No: 06LTYB-PT01

Buluntu Yeri: Lagina Yüze Buluntusu

Ölçüleri: Yük. 9,1; Gen. 6,4; Der. 4,5-2,3 cm.

Hamur-Astar-Boya: Çok yoğun ince ve orta tanecikli gümüş mika, seyrek küçük boyutta taşçık, iri kum katkılı, kırmızımsı sarı (7,5YR 6/8). Kötü fırınlanmış.

Korunma Durumu: Burun ucu kopuk

Teknik ve İşçilik: Tek kalıp içerisinde ön cephe, arkası düz, altı girintili.

Tanımı: Dikdörtgen çerçeve içinde yüksek kabartma plastik keçi başı. S şeklindeki alın perçemleri belirgin. Çizgisel gözler kabartma şeklinde. Sivri kulaklar boynuz hizasınca yerleştirilmiş. Kısa boynuzları arasında kapalı palmet motifi ve her iki yanında yuvarlak, kabartma şeklinde beş yapraktan oluşan birer rozet süslemesi. Yüzeyinde kullanımını işaret eden izleri.

Referans: Yayınlanmamış

Benzer Örnekler: Bodrum Müzesi (buluntu yeri bilinmiyor)¹²⁴

Tarihleme Önerisi: Hellenistik Dönem

Katalog No: 16

Tip: Figürlü Mangal Tutamağı/Keçi

Müze Env. No: Muğla Müzesi, Etütlük

Kazı Env. No: 10STY-05

Buluntu Yeri: Stratonikeia Tiyatro/Diazoma

Ölçüleri: Yük. 6,1; Gen. 6,2; Der. 3,2 cm.

Hamur-Astar-Boya: Yoğun ince ve orta tanecikli gümüş, seyrek orta boyutta altın mika, yoğun farklı boyutta taşçık katkılı, açık kahve (7,5YR 6/3). İyi fırınlanmış.

Korunma Durumu: Burun ucu kopuk.

Teknik ve İşçilik: Tek kalıp içerisinde ön cephe, arkası düz, altı girintili.

Tanımı: Dikdörtgen çerçeve içinde yüksek kabartma keçi başı. K.15'e göre oldukça stilize. Ters U şeklindeki alın perçemleri kısmen belirgin. Çizgisel gözler kabartma şeklinde, sol göz dışı çıkık. Sivri kulaklar boynuz hizasınca yerleştirilmiş. Kısa boynuzları arasında kapalı palmet motifi ve her iki yanında yuvarlak, kabartma şeklinde beş yapraktan oluşan birer rozet süslemesi. Yüzeyinde kullanımını işaret eden izleri.

Referans: Yayınlanmamış

Benzer Örnekler: Bodrum Müzesi (buluntu yeri bilinmiyor)¹²⁵

Tarihleme Önerisi: Hellenistik Dönem

Katalog No: 17

Tip: Figürlü Mangal Tutamağı/Boğa

Müze Env. No: Muğla Müzesi

Kazı Env. No: 09SKC-PT14

Buluntu Yeri: Stratonikeia Kuzey Cadde

Ölçüleri: Yük. 9,2; Gen. 7,1; Der. 9 cm.

Hamur-Astar-Boya: Çok yoğun İnce tanecikli gümüş, seyrek orta tanecikli altın mika, yoğun farklı boyutlarda taşçık, iri kum katkılı, açık kırmızı (2.5YR 6/6). Yüzey kırmızı (2.5YR 5/6) renkte astarlı. Orta fırınlanmış.

Korunma Durumu: Çerçeve kenarı her yönden, sol boynuz ve burundan itibaren altı kırık ve eksik.

Teknik ve İşçilik: Tek kalıp içerisinde ön cephe, arka yüzde gömme bir panelde, yapraklardan üçü tam

¹²⁴ Şahin 1999, 81, Res. 3 II.1 (Hellenistik).

¹²⁵ Şahin 1999, 81, Res. 3 II.1 (Hellenistik).

biri yarım korunmuş plastik birer rozet süslemesi, applike. Yaprak damarları çizgisel.

Tanımı: Köşeli çerçeve içinde yüksek kabartma plastik boğa başı. Çerçeve kenarında çift çizgiden oluşan standart bir bordür. S şeklindeki alın perçemleri belirgin. Çizgisel gözler kabartma şeklinde. Kısmen korunmuş olan sağ kulak yatay yerleştirilmiş. Yüzeyinde kullanımını işaret eden is izleri. Boynuzları arasında uçları kıvrık ranke motifli.

Referans: Yayınlanmamış

Benzer Örnekler: Bodrum Müzesi (buluntu yeri bilinmiyor)¹²⁶

Tarihleme Önerisi: Hellenistik Dönem

Katalog No: 18

Tip: Figürlü Mangal Tutamağı/Boğa

Müze Env. No: Muğla Müzesi

Kazı Env. No: 09LKS-PT13

Buluntu Yeri: Lagina Kutsal Alanı/ Kuzey Stoa

Ölçüleri: Yük. 8,4; Gen. 9; Der. 4,9-2,5 cm.

Hamur-Astar-Boya: Çok yoğun İnce ve orta tanecikli gümüş, seyrek ince tanecikli altın mika, çok yoğun orta ve çok büyük boyutta taşçık, iri kum katkılı, çok soluk kahve (10YR 7/3). Yüzey kırmızı (2,5YR 5/8) renkte astarlı. İyi fırınlanmış.

Korunma Durumu: Çerçeve kenarlarında ve yüzeyde küçük kopmalar, burun ucu kopuk.

Teknik ve İşçilik: Tek kalıp içerisine ön cephe, arka yüzde hafif gömme bir panel, altı girintili.

Tanımı: Dikdörtgen çerçeve içinde yüksek kabartma plastik boğa başı. Çerçeve kenarında çift çizgiden oluşan standart bir bordür, içinde kabartma nokta bezekler. S şeklindeki alın perçemleri belirgin. Çizgisel gözler kabartma şeklinde. Sivri kulaklar boynuz hizasında yerleştirilmiş. Yüksek, dik boynuzlar arasında hale ve ortasında stilize rozet süslemesi.

Referans: Tırpan – Gider 2011, 382, Res. 11.

Benzer Örnekler: Bodrum Müzesi (buluntu yeri bilinmiyor)¹²⁷

Tarihleme Önerisi: Hellenistik Dönem

Katalog No: 19

Tip: Figürlü Mangal Tutamağı/Boğa

Müze Env. No: Muğla Müzesi

Kazı Env. No: 09MDO4-1-248

Buluntu Yeri: Stratonikeia Yapısı bilinmiyor

Ölçüleri: Yük. 8; Gen. 13; Der. 5,5 cm.

Hamur-Astar-Boya: Yoğun ince tanecikli gümüş, seyrek ince tanecikli altın mika, seyrek orta büyüklükte taşçık, iri kum katkılı, kırmızımsı sarı (5YR 6/6). İyi fırınlanmış.

Korunma Durumu: Sol üst çerçeve kenarında küçük kopma ve aşınma. Figür alından itibaren kırık ve eksik.

Teknik ve İşçilik: Tek kalıp içerisine ön cephe, arkası düz, altı girintili.

Tanımı: Dikdörtgen çerçeve içinde yüksek kabartma plastik boğa başı. Çerçeve kenarında çift çizgiden oluşan standart bir bordür, dış kenarında düzgün olmayan yuvarlak baskılar. S şeklindeki alın perçemleri belirgin. Boynuz altına bitişik sivri kulaklar yatay. Yüksek, dik boynuzlar arasında hale ve ortasında daire içinde stilize rozet süslemesi.

Referans: Yayınlanmamış

Benzer Örnekler: Bodrum Müzesi (buluntu yeri bilinmiyor)¹²⁸

Tarihleme Önerisi: Hellenistik Dönem

Katalog No: 20

Tip: Figürlü Mangal Tutamağı/Boğa

Müze Env. No: Muğla Müzesi

Kazı Env. No: 12STYD-PT02

Buluntu Yeri: Stratonikeia Tiyatro/Diazoma

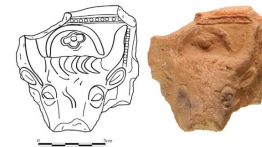
Ölçüleri: Yük.: 8,4; Gen.: 8,06; Der.: 5,04 cm.

Hamur-Astar-Boya: Yoğun gümüş mikalı, yoğun farklı boyutlarda taşçık, kireç ve kum katkılı, pembe (7,5YR 7/3). Astar kırmızımsı sarı (5YR 6/6). İyi fırınlanmış.

Korunma Durumu: Çerçeve kenarı her yönden kırık ve eksik, burun ucu kopuk.

Teknik ve İşçilik: Tek kalıp içerisine ön cephe, arkası düz.

Tanımı: Köşeli çerçeve içinde yüksek kabartma plastik boğa başı. Çerçeve kenarında çift çizgiden oluşan standart bir bordür, içinde kabartma nokta bezekler. S şeklindeki alın perçemleri kısmen belirgin. Çizgisel gözler kabartma şeklinde. Oval kulaklar boynuz hizasında yerleştirilmiş. Yüzeyinde kullanımını işaret eden is izleri. Yüksek, dik boynuzlar arasında hale ve ortasında stilize rozet

¹²⁶ Şahin 1999, 81, Res. 4 II.2 (Hellenistik).

¹²⁷ Şahin 1999, 81, 82, Res. 5 II.3; Res. 6 II.4 (Hellenistik).

¹²⁸ Şahin 1999, 81, 82, Res. 5 II.3; Res. 6 II.4 (Hellenistik).

süslemesi.

Referans: Yayınlanmamış

Benzer Örnekler: Bodrum Müzesi (buluntu yeri bilinmiyor)¹²⁹

Tarihleme Önerisi: Hellenistik Dönem

Katalog No: 21

Tip: Figürlü Mangal Tutamağı/Boğa

Müze Env. No: Muğla Müzesi

Kazı Env. No: 09MD04-1-243

Buluntu Yeri: Stratonikeia Yapısı bilinmiyor

Ölçüleri: Yük. 10,4; Gen. 11,6; Der. 7,4 cm.

Hamur-Astar-Boya: Yoğun İnce ve orta tanecikli gümüş mika, yoğun farklı boyutlarda taşçık, iri kum katkılı, açık kırmızı (2.5YR 6/8). İyi fırınlanmış.

Korunma Durumu: Yüzeyindeki aşınma dışında iyi durumda.

Teknik ve İşçilik: Tek kalıp içerisine ön cephe, arkası düz, altı girintili.

Tanımı: Dikdörtgen çerçeve içinde yüksek kabartma plastik boğa başı. Bordür çizgileri belirsiz. S şeklindeki alın perçemleri kısmen belirgin. Çizgisel gözler kabartma şeklinde, yerinden fırlamış gibi. Boynuz altına bitişik yüzeysel kulaklar yatay yerleştirilmiş. Ağız çizgisi ve burun deliği belirgin. Yüzeyinde kullanımını işaret eden is izleri Yüksek olmayan, dik boynuzlar arasında hale ve ortasında daire içinde stilize rozet süslemesi.

Referans: Yayınlanmamış

Benzer Örnekler: Bodrum Müzesi (buluntu yeri bilinmiyor)¹³⁰

Tarihleme Önerisi: Hellenistik Dönem

Katalog No: 22

Tip: Figürlü Mangal Tutamağı/Boğa

Müze Env. No: Muğla Müzesi

Kazı Env. No: 08SKK-PT02

Buluntu Yeri: Stratonikeia Kuzey Kapı/Apsidal

Havuzun Kuzeyi

Ölçüleri: Yük. 9,8; Gen. 7; Der. 5,5 cm.

Hamur-Astar-Boya: Yoğun İnce ve orta tanecikli gümüş, seyrek ince tanecikli altın mika, yoğun farklı boyutlarda taşçık, iri kum katkılı, açık kahve (7.5YR 6/4). Kötü fırınlanmış.

Korunma Durumu: Burun ucu kopuk.

Teknik ve İşçilik: Tek kalıp içerisine ön cephe, arkası düz, altı girintili.

Tanımı: Dikdörtgen çerçeve içinde yüksek kabartma plastik boğa başı. Çerçeve kenarında çift çizgiden oluşan standart bir bordür. S şeklindeki alın perçemleri belirgin. Çizgisel gözler kabartma şeklinde. Sivri kulaklar boynuz hizasında yerleştirilmiş. Yüzeyinde kullanımını işaret eden is izleri. Yüksek, dik boynuzlar arasında hale ve ortasında stilize rozet süslemesi..

Referans: Yayınlanmamış

Benzer Örnekler: Bodrum Müzesi (buluntu yeri bilinmiyor)¹³¹

Tarihleme Önerisi: Hellenistik Dönem

Katalog No: 23

Tip: Figürlü Mangal Tutamağı/Boğa

Müze Env. No: Muğla Müzesi, Etütlük

Kazı Env. No: 20STRYB-10

Buluntu Yeri: Stratonikeia Yüzey Buluntusu

Ölçüleri: Yük. 9,6; Gen. 9; Der. 8,5 cm.

Hamur-Astar-Boya: Yoğun ince ve orta tanecikli gümüş mika, farklı boyutlarda taşçık, kuvars, iri kum katkılı, kırmızı (2.5YR 4/8) renkte. Orta fırınlanmış.

Korunma Durumu: Yüzeyindeki küçük aşınma dışında iyi durumda.

Teknik ve İşçilik: Tek kalıp içerisine ön cephe, arkası yatay dış bükey profilli.

Tanımı: Dikdörtgen çerçeve içinde yüksek kabartma plastik boğa başı. Çerçeve kenarında çift çizgiden oluşan standart bir bordür. S şeklindeki alın perçemleri kısmen belirgin. Çizgisel gözler kabartma şeklinde. Küçük, dar kulaklar boynuz hizasında yerleştirilmiş, yüzeysel. Burun ucunda üç adet yiv, burun deliği belirgin. Yüzeyinde kullanımını işaret eden is izleri. Yüksek, dik boynuzlar arasında hale ve ortasında stilize rozet süslemesi.

Referans: Yayınlanmamış

Benzer Örnekler: Bodrum Müzesi (buluntu yeri bilinmiyor)¹³².

¹²⁹ Şahin 1999, 81, 82, Res. 5 II.3; Res. 6 II.4 (Hellenistik).

¹³⁰ Şahin 1999, 81, 82, Res. 5 II.3; Res. 6 II.4 (Hellenistik).

¹³¹ Şahin 1999, 81, 82, Res. 5 II.3; Res. 6 II.4 (Hellenistik).

Tarihleme Önerisi: Hellenistik Dönem

Katalog No: 24

Tip: Figürlü Mangal Tutamağı/Boğa

Müze Env. No: Muğla Müzesi, Etütlük

Kazı Env. No: 11SS1-04

Buluntu Yeri: Stratonikeia Sondaj 1

Ölçüleri: Yük. 9,8; Gen. 7; Der. 5,5 cm.

Hamur-Astar-Boya: Yoğun farklı boyutlarda gümüş mika, yoğun büyük boyutta taşçık katkılı, kırmızı 10R 5/6. Yüzey soluk sarı 2.5Y 8/2) renkte astarlı. Orta fırınlanmış.

Korunma Durumu: Yüzeyinde aşınma, burun ucu kopuk.

Teknik ve İşçilik: Tek kalıp içerisine ön cephe, arka yüzde diş sırası.

Tanımı: Dikdörtgen çerçeve içinde yüksek kabartma plastik boğa başı. Çerçeve kenarında tek çizgiden oluşan standart bir bordür. S şeklindeki alın perçemleri kısmen belirgin. Çizgisel gözler kabartma şeklinde yüzeysel. Boynuz altındaki kulaklar yatay. Yüzeyinde kullanımını işaret eden is izleri. Yüksek, dik boynuzlar arasında hale ve ortasında stilize rozet süslemesi. Boynuzların yan taraflarına yerleştirilmiş oldukça yüzeysel rozet süslemesi.

Referans: Yayınlanmamış

Benzer Örnekler: Bodrum Müzesi (buluntu yeri bilinmiyor)¹³³; British Museum (Halikarnasos)¹³⁴.

Tarihleme Önerisi: Hellenistik Dönem

Katalog No: 25

Tip: Figürlü Mangal Tutamağı/Boğa

Müze Env. No: Muğla Müzesi, 4983

Kazı Env. No: 12STRYB-PT03

Buluntu Yeri: Stratonikeia Gymnasion

Ölçüleri: Yük. 8,7; Gen. 11,6; Der. 10 cm.

Hamur-Astar-Boya: Çok yoğun İnce ve orta tanecikli gümüş, seyrek orta tanecikli altın mika, çok yoğun orta ve büyük boyutta taşçık, seyrek kiremit parçacıkları, iri kum katkılı, açık kırmızı (2.5YR 6/6). Kötü fırınlanmış.

Korunma Durumu: Çerçeve kenarı her yönden kırık ve eksik.

Teknik ve İşçilik: Tek kalıp içerisine ön cephe, üstü girintili, arka yüzde gömme bir panel, rozet süslemesi aşınmış, altı girintili. K.26 ile aynı kalıp üretimi.

Tanımı: Köşeli çerçeve içinde yüksek kabartma plastik boğa başı. Helezon şeklindeki kıvrıkcık alın perçemleri kısa çizgilerle sınırlandırılmış, bu yönüyle diğer örneklerden farklı. Oval kulaklar boynuz hizasında yerleştirilmiş. Çizgisel gözler kabartma şeklinde, burun deliği ve ağız çizgisel.

Referans: Yayınlanmamış

Tarihleme Önerisi: Hellenistik Dönem

Katalog No: 26

Tip: Figürlü Mangal Tutamağı/Boğa

Müze Env. No: Muğla Müzesi

Kazı Env. No: 09MDO1-1-174

Buluntu Yeri: Stratonikeia Yapısı bilinmiyor

Ölçüleri: Yük. 9,8; Gen. 12,8; Der. 7,2 cm.

Hamur-Astar-Boya: Yoğun İnce tanecikli gümüş, seyrek altın mika, yoğun farklı boyutlarda taşçık, iri kum katkılı, açık kırmızı (2.5YR 7/6). Kötü fırınlanmış.

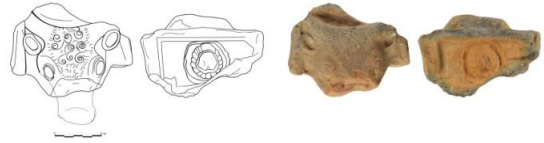
Korunma Durumu: Çerçeve kenarı her yönden kırık ve eksik. Burun ucu kopuk.

Teknik ve İşçilik: Tek kalıp içerisine ön cephe, arka yüzde gömme panel içinde sık yapraklardan stilize rozet süslemesi, altı girintili. K.25 ile aynı kalıp üretimi.

Tanımı: Köşeli çerçeve içinde yüksek kabartma plastik boğa başı. Yüzeyinde kullanımını işaret eden is izleri.

Referans: Yayınlanmamış

Tarihleme Önerisi: Hellenistik Dönem

Katalog No: 27

Tip: Figürlü Mangal Tutamağı/Boğa

Müze Env. No: Muğla Müzesi

Kazı Env. No: 10YDTYB-PT01

Buluntu Yeri: Stratonikeia Yeldeğirmen Tepe Güneybatısı

Ölçüleri: Yük. 6; Gen. 13,4 cm.

¹³² Şahin 1999, 81, 82, Res. 5 II.3; Res. 6 II.4 (Hellenistik).

¹³³ Şahin 1999, 81, 82, Res. 5 II.3; Res. 6 II.4 (Hellenistik).

¹³⁴ Şahin 2001, Fig. 8. Ha 5 (MÖ Geç 3. yüzyıl).

Hamur-Astar-Boya: Yoğun İnce ve orta tanecikli gümüş mika, yoğun farklı boyutlarda taşçık, iri kum katkı, kırmızımsı sarı (7.5YR 6/6). Orta fırınlanmış.

Korunma Durumu: Sol çerçeve kenarı kırık ve eksik. Burun korunmuş.

Teknik ve İşçilik: Tek kalıp içerisinde ön cephe, arkası düz, üstü girintili.

Tanımı: Dikdörtgen çerçeve içinde yüksek kabartma plastik boğa başı. Çerçeve kenarında tek çizgiden oluşan standart bir bordür. Çizgisel gözler kabartma şeklinde. Burun ucunda üç adet yiv.

Referans: Yayınlanmamış

Tarihleme Önerisi: Hellenistik Dönem

Katalog No: 28

Tip: Mangal Parçası

Müze Env. No: Muğla Müzesi, Etütlük

Kazı Env. No: Etütlük

Buluntu Yeri: Stratonikeia Tiyatro/Doğu Parados

Ölçüleri: Ölçülebilen Çap. 54,2; Yük. 12; Cid. Kal. 2,4 cm.

Hamur-Astar-Boya: Yoğun farklı taneciklerde gümüş mika, farklı boyutlarda taşçık, kum katkı, kırmızı (2.5YR 5/6). Yüzey kırmızı (10R 5/6) renkte astarlı. Kötü fırınlanmış.

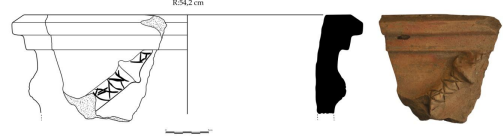
Korunma Durumu: Parça niteliğinde.

Teknik ve İşçilik: İç yüzünde belirgin çark izleri.

Tanımı: Mangalın stant kısmına ait olabilecek alt gövde parçası. Kalın yan duvar ve yuvarlak ağız. Üst kısımdaki düz yüzeyde, standın diğer üst parçasıyla birleşmesini sağlayan çentikler. Ağız profilinin hemen altından başlayan yüksek kabartma girland benzeri süsleme.

Referans: Yayınlanmamış

Tarihleme Önerisi: Hellenistik Dönem

Katalog No: 29

Tip: Mangal Parçası

Müze Env. No: Muğla Müzesi, Etütlük

Kazı Env. No: 12STYD-07

Buluntu Yeri: Stratonikeia Tiyatro/Diazoma

Ölçüleri: Ölçülebilen Çap. 38,3; Yük. 6,6; Gen. 14,4 cm.

Hamur-Astar-Boya: Yoğun gümüş mika, çok yoğun farklı boyutta taşçık, şamot, iri kum, organik katkı, kırmızımsı sarı (7.5YR 7/6). Kötü fırınlanmış.

Korunma Durumu: Parça niteliğinde.

Teknik ve İşçilik: Çark üretimi

Tanımı: Mangalın kaide kısmına ait olabilecek taban parçası. Korunan kısımda yumurta dizisi ve ara profilden oluşturulmuş stilize "İon kymationu" süslemesi.

Referans: Yayınlanmamış

Tarihleme Önerisi: MÖ 2. yüzyılın 2. yarısı

Katalog No: 30

Tip: Mangal Parçası

Müze Env. No: Muğla Müzesi, Etütlük

Kazı Env. No: 12STYD-04

Buluntu Yeri: Stratonikeia Tiyatro/Doğu Parados

Ölçüleri: Yük. 13,1; Gen. 8,2; Der. 3,1; Cid. Kal. 1,5; Del. Çap.: 0,4 cm.

Hamur-Astar-Boya: Çok yoğun farklı taneciklerde gümüş mika, seyrek orta boyutta taşçık, organik katkı, açık kahve (7.5YR 6/3). Hamur renginde sulandırılmış astar. İyi fırınlanmış.

Korunma Durumu: Parça niteliğinde.

Teknik ve İşçilik: İç yüzünde belirgin çark izleri. Yuvarlak havalandırma deliği. Kozalak üzerindeki yuvarlak tanecikler thyrsoş üzerine applike.

Tanımı: Mangalın stant kısmına ait olabilecek alt gövde parçası. Korunan kısımda yatay uzatılmış thyrsoş ve altında kazıma iki satırdan oluşan atölye imzası. İkinci satıra ait harfin çok küçük bir bölümü korunmuş. Thyrsoş'un asa kısmı yüzeyel olarak yivlendirilmiş. Yazıtın üst kısmı kazıma bir çizgi ile sınırlandırılmış.

İmza: [ΔI]ONYC[IOY] (*Dionysios*'ün eseridir)

Referans: Yayınlanmamış

Tarihleme Önerisi: MS 2. yüzyıl

KAYNAKÇA

Aydaş 2012

M. Aydaş, "Mimar ve Heykeltıraş Thrason", *Stratonikeia'dan Lagina'ya. Ahmet Adil Tırpana Armağan*, Ed. B. Söğüt, İstanbul, 2012, 47-72.

Bakalakis 1934

G. Bakalakis, "Un réchaud d'un nouveau type á Delos", *BCH* 58, Paris, 1934, 203-217.

Brogan 2000

N V. Brogan, "Late Hellenistic Pottery in Athens. A New Deposit and Further Thoughts on the Associations of Pottery and Societal Change," *Hesperia* 69, 2000, 293-333.

Burr 1933

D. Burr, "Excavations in the Athenian Agora. The terracotta figurines", *Hesperia* 2,2, 1933, 184-94.

Cahn 2000

J. D. Cahn, *Das Theater und seine Welt: Katalog 12*, Basel, 2000.

Civelek 2004

A. Civelek, "Phokaia Hellenistik Dönem Kalıp Yapımı Kâseleri", *Olba* IX, 2004, 123-135.

Çorbacı 2007.

H. Y. Çorbacı, "Mersin Müzesi'nde Bulunan Megara Kâseleri", *Ç.Ü. Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, Cilt 16, Sayı 2, 2007, 169-186.

Didelot 1990

O. Didelot, *Recherches sur les réchauds hellénistiques de Délos, Thèse de doctorat*, Strasbourg, 1990.

Didelot 1997

O. Didelot, "Réchauds d'époque hellénistique. La diffusion des signatures", Ed. A. Muller, *Le moulage en ere cuite dans l'Antiquité; création et production dérivée, fabrication et diffusion: actes du XVIIIe colloque du Centre de Recherches Archéologiques-Lille III 7-8 déc. 1995 (1997)*, 376-395.

Didelot 1998

O. Didelot, "Réchauds hellénistiques du Musée Grégoromain d'Alexandrie: Importations and Productions locales", Ed. J. Y. Empereur, *Commerce et Artisanat dans l'Alexandrie Hellénistique et Romaine*, Paris, 275-306.

Durnagölü 2020

N. Durnagölü, *Stratonikeia Koroplastığı*, Pamukkale Üniversitesi, Arkeoloji Enstitüsü, Yayınlanmamış Doktora Tezi, Denizli, 2020.

Ekici 2015

M. Ekici, "Coins of Carian Cities and Administrators from Lagina and its Territory", Ed. E. Lafli, S. Pataci, *Recent Studies on the Archaeology of Anatolia*, 2015, 137-162.

Hayes 1991

J.W. Hayes, *The Hellenistic and Roman pottery Paphos III*, Nicosia, 1991.

Herodotos

Herodotos, *Herodot Tarihi*, Çev.: M. Ökmen, İstanbul, 1991.

Kaplan 2009

D. Kaplan, *Çanakkale Arkeoloji Müzesi, Frank Calvert Koleksiyonu Terrakotta Figürinleri*, Ankara Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Yayınlanmamış Doktora Tezi, Ankara, 2009.

Kekule – Otto 1884

R. Kekule – L. Otto: *Die Antiken Terracotten Band II; Die Terracotten von Sicilien*, 1884 (Berlin-Stuttgart).

Kızıl 2007

A. Kızıl, “Milas Müzesi’ndeki 2004-2005 Yıllarında Yapılan Hayıtlı Mahallesi Kurtarma Kazısı Buluntuları”, *AST 24-2*, Ankara, 2007, 419-432.

Korkut 2007

T. Korkut, “Die Kaiserzeitlichen Gebrauchskeramik aus Patara”, *Les Produits et Les Marches. Ceramique Antique en Lycie*, Poitiers 21-22 Mart 2003, Bordeaux 2007, 191-224.

Kökdemir 2016

G. Kökdemir, “120. Ölüm Yıldönümünde Aydın Vilayeti Müze-i Hümayun Müdür Vekili Démosthènes Baltazzi ve Menderes Magnesiası’ndaki Çalışmaları (1887, 1890)” *TÜBA-AR 19*, 2016, 291-305.

Kürüm 2006

N. Kürüm, “Helenistik Çağ Anadolu Mimarisindeki Karia Bölgesinde İon Kymationu’nun Gelişimi”, Selçuk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Konya 2006.

Le Roy 1961

C. Le Roy, Réchauds déliens. *BCH 85*, 474-500.

Leonard 1973

M. R. Leonard, “Braziers in the Bodrum Museum”, *AJA 77*, 1973, 19-25.

Lynch – Papadopoulos 2006

K. M. Lynch – J. K. Papadopoulos, “A Study of the potty in archaic and classical Athens”, *Hesperia 75.1*, 2006, 1-32.

Magie 1950

D. Magie, *Roman Rule in Asia Minor to the end of the Third Century After Christ, I-II*, New Jersey, 1950.

Mayence 1905

F. Mayence, “Fouilles de Délos: Les réchauds en terre-cuite”, *BCH 29*, 1905, 373-404.

Mert 2001

İ. H. Mert, “Anadolu Gymnasiumları ve Stratonikeia Gymnasiumu” *Arkeoloji ve Sanat* 101-102, 2001, 3-18.

Morris 1985

S. P. Morris, "ΛΑΣΑΝΑ: A Contribution to the Ancient Greek Kitchen," *Hesperia* 54, 1985, 393-409.

Nocoń 2016

K. Nocoń, "Hellenistic brazier from the Jagiellonian University Institute of Archaeology collection of antiquities", *SAAC* 20, 2016, 103-114.

Oğuzhanoglu 2019

U. Oğuzhanoglu, "Erken Tunç Çağı'nda Stratonikeia", Ed. B. Sögüt, *Mimari, Heykel ve Küçük Buluntu Araştırmaları*, Stratonikeia Çalışmaları 4, İstanbul, 2019, 1-11.

Öztaşkın 2020

M. Öztaşkın, Stratonikeia Antik Kenti Çevresindeki Beybağ Kazısında Bulunan Yerel Üretim Orta Bizans Dönemi Seramikleri, *Pamukkale Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi* 38, Denizli, 2020, 178-196.

Öztepe 2003

E. Öztepe, "Anadolu'da Arkaik Dönem", "Anadolu'da Klasik Dönem", "Anadolu'da Hellenistik Dönem" "Anadolu'da Roma Dönemi", Ed. M. İ. Targaç, *Anadolu Medeniyetlerinden Kültür Yansımaları-I, Yavuz Tatış Koleksiyonu*, İzmir (2003). 36-61, 62-83, 84-97, 100-117.

Pichon 2015

C. Pichon, "Les dispositifs de cuisson alimentaire dans le bassin méditerranéen oriental de l'époque hellénistique à l'époque proto-byzantine (IVe siècle avant J.-C.-VIIIe siècle après J.-C.), *Du feu originel aux nouvelles cuissons. Pratiques, techniques, rôles sociaux*, sous la direction de Jean Pierre Williot, Editions Peter Lang, 2015, 39-54.

Polat 2016

Y. Polat, *Teos Helenistik Dönem Savunma Sistemi*, Gazi Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Yayınlanmamış Doktora Tezi, Ankara, 2016.

Rotroff 2006

S. I. Rotroff, *Hellenistic Pottery: The Plain Wares*, The Athenian Agora 33, Princeton, New Jersey, 2006.

Scheffer 2014

Ch. Scheffer, "Cooking stands and braziers in Greek sanctuaries", *Annual of the Swedish Institutes at Athens and Rome* 7, 175-183.

Schmidt 1994

E. Schmidt, *Katalog der Antiken Terrakotten I*, Martin von Wagner, Museum der Universität Würzburg, Verlag Philipp von Zabern: Mainz, 1994.

Siebert 1970

G. Siebert, "Les rechauds", Ed. P. Bruneau-T. Homolle, *Délos* 27, *L'ilot de la Maison des comédiens*, 1970, 267-276.

Söğüt 2012

B. Söğüt, “Börükçü 2003-2006 Yılları Kazıları”, Ed. B. Söğüt, *Stratonikeia'dan Lagina'ya, Ahmet Adil Tırpan Armağanı*, İstanbul, 2012, 553-586.

Söğüt 2013

B. Söğüt, “Stratonikeia'da Hellenistik Dönem Öncesi”, Ed. M. Tekocak, *K. Levent Zoroğlu'na Armağan. AKMED / Koç Üniversitesi Suna & İnan Kıraç Akdeniz Medeniyetleri Araştırma Merkezi Yayınları*, İstanbul, 2013, 605-623.

Söğüt 2015

B. Söğüt, “Stratonikeia'nın Yerleşim Tarihi ve Yapılan Çalışmalar”, Ed. B. Söğüt, *Stratonikeia ve Çevresi Araştırmaları*, Stratonikeia Çalışmaları 1, İstanbul, 2015, 1-8.

Söğüt 2019

B. Söğüt, *Stratonikeia (Eskihisar) ve Kutsal Alanları*, Stratonikeia Çalışmaları 5, İstanbul, 2019.

Strabon

Strabon, *Antik Anadolu Coğrafyası, Kitap: XII-XIII-XIV*, Çev.: A. Pekman, İstanbul, 2009.

Şahin 1999

M. Şahin, “Bodrum Sualtı Müzesi'nden Bir Grup Mangal Tutacı”. *Adalya* 4, 1999, 61-90.

Şahin 2001

M. Şahin, “Hellenistic Braziers in the British Museum: Trade Contacts between Ancient Mediterranean Cities.” *AnatSt* 51, 2001, 91-132.

Şahin 2003

M. Şahin, “Hellenistische Kohlenbecken mit figürlich verzierten Attaschen aus Knidos”, *Knidos-Studien* 3, Paderborn, 2003.

Şahin 2005

M. Şahin, “Die Kohlebecken”, *Thesaurus Cultus et Rituum Antiquorum I. 2*, 2005, 241-243.

Şahin 2011

M. Şahin, “Myndos Mangal Ataşları Işığında Akdeniz'de Ticari İlişkiler”, *Türk Deniz Ticareti Tarihi Sempozyumu- III. Mersin ve Doğu Akdeniz*, 7-8 Nisan 2011 (Mersin 2011), 32- 35.

Tavukçu 1999

A. Y. Tavukçu, “Troas Bölgesi Terrakotta Figürinleri”, Atatürk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Yayınlanmamış Doktora Tezi, Erzurum, 1999.

Temür 2021

A. Temür, “Amisos'tan Bir Grup Maltız Tutacı Üzerine Gözlemler”, *Arkeoloji ve Sanat Dergisi* 166, 2021, 121-130.

Thomas 2015

R. Thomas, "Portable stoves and braziers in terracotta", Ed. A. Villing, M. Bergeron, G. Bourogiannis, A. Johnston, F. Leclère, A. Masson, R. Thomas, *Naukratis: Greeks in Egypt. The British Museum, Online Research Catalogue*, 2015, 1-17.

Tırpan – Gider 2011

A. A. Tırpan – Z. Gider, "Lagina ve Börükçü 2009 Yılı Çalışmaları", 32. *KST- 2*, Ankara, 2011, 374-395.

Tsakirgis 2007

B. Tsakirgis, "Fire and Smoke: Hearts, Brazier and Chimneys in the Greek House", Ed. R. Westgate v.d., *Seen & Unseen Spaces*, 2007, 225-231.

Türker 2019

A. Ç. Türker, "Ceramic Braziers From Çanakkale", *ÇOMÜ Uluslararası Sosyal Bilimler Dergisi* 4/1, 2019, 101-110.

Waldner 2016

A. Waldner, "XII KERAMİK", Rathmayr, Elisabeth (Hrsg.), *Hanghaus 2 in Ephesos: Die Wohneinheit 7. Baubefund, Ausstattung, Forschungen in Ephesos*; Band 8/10, Wien 2016, 311-424.

Yener 2018

Ş. Yener, "Patara'da Bulunan Bir Grup Mangal Atacı", *Uluslararası Genç Bilimciler Buluşması II: Anadolu Akdenizi Sempozyumu*, Düzenleyen: VEHBİ KOÇ VAKFI – Suna – İnan Kırac Akdeniz Medeniyetleri Araştırma Enstitüsü, Antalya, 2015, 807-835.

